

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ İPEK YOLUNDA
TÜRKLER ÜNİTESİNDE GEÇEN GÖÇ KAVRAMININ DRAMA
YÖNTEMİYLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

MEHMET ALİ RÜZGAR

TEZ YÖNETİCİSİ
DOÇ. DR. SÜLEYMAN ELMACI

GİRESUN
ŞUBAT 2014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**6. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ İPEK YOLUNDA
TÜRKLER ÜNİTESİNDE GEÇEN GÖÇ KAVRAMININ DRAMA
YÖNTEMİYLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ**

MEHMET ALİ RÜZGAR

TEZ YÖNETİCİSİ

DOÇ. DR. SÜLEYMAN ELMACI

ŞUBAT 2014

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürünün onayı.

.../02/2014

Doç. Dr. Sedat MADEN

Müdür

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak İlköğretim Anabilim Dalı standartlarına uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ünsal BEKDEMİR

Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuduğumu ve Yüksek Lisans tezi olarak bütün gerekliliklerini yerine getirdiğini onaylarım.

Doç. Dr. Süleyman ELMACI

Danışman

Jüri Üyeleri

Başkan: Doç. Dr. Süleyman ELMACI

_____

Üye: Prof. Dr. Ramazan SEVER

_____

Üye: Doç. Dr. Güven ÖZDEM

_____

ÖZET

6.SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDAKİ İPEK YOLUNDA TÜRKLER ÜNİTESİNDE GEÇEN GÖÇ KAVRAMININ DRAMA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

RÜZGAR, Mehmet Ali

Giresun Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Süleyman Elmacı

Şubat 2014, 78+10 Sayfa

Bu araştırma 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki İpek Yolunda Türkler ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Batman ili Kozluk ilçesi 75.Yıl Ortaokulu'nda öğrenim gören ve mevcut şubelerden 6/B deney grubu, 6/C sınıfı ise kontrol grubu olarak yansızlık yoluyla kura ile belirlenen iki şube oluşturmuştur. Araştırmanın modeli ise Son-test Kontrol Gruplu Deneme Modelidir.

Yapılan çalışmada “İpek Yolunda Türkler” ünitesinden seçilmiş üç konu için drama etkinlikleri hazırlanmıştır. Yapılan çalışma çerçevesinde seçilen konular araştırma süresince deney grubunu oluşturan 30 öğrenciye drama yöntemi, kontrol grubunu oluşturan 30 öğrenciye ise anlatım yöntemi kullanılarak işlenmiştir.

Öğrencilerin araştırma süreci sonunda ne gibi farklılıklar gösterdiklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından 20 soruluk bilgi testi hazırlanmıştır. Hazırlanan bu test her iki gruba konunun işlenmesinin hemen ardından son test olarak uygulanmıştır. Başarı testinden elde edilen veriler bağımsız t-testi ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda toplanan verilerin işlenmesi ve istatistik çözümlenmeleri SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında deney ve kontrol gruplarının son-test toplam puanları arasında drama yönteminin uygulandığı deney grubu lehinde nispeten bir farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları göz önünde bulundurulduğunda drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının, geleneksel yöntemlere göre ğrenci başarıı üzerinde nispeten olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Başarı, G, Drama

ABSTRACT

6TH GRADE SOCIAL STUDIES CURRICULUM UNIT ON THE SILK ROAD TURKISH DRAMA IN THE TREATMENT PROCESS OF THE CONCEPT OF THE MIGRATION IMPACT ON STUDENT ACHIEVEMENT

RÜZGAR, Mehmet Ali

Giresun University

Institute of Social Sciences

Department of Primary, Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Süleyman ELMACI

February 2014, 78+10 Page

This research 6th grade social studies unit on the Silk Road Turkish drama in the concept of the migration method of processing was carried out to determine the effects on student achievement. The study group Kozluk in Batman province 2012-2013 academic year studying in 75th Middle School and the existing branches, 6/B, the experimental group, 6/C class as the control group consisted of two branches determined by lot by neutrality. Post-test Control Group Practice model for the study model.

Three topics selected for the research unit of the “Silk Road Turks” prepared drama activities. Selected topics in the framework of the study, the research method of drama during the experimental group of 30 students, 30 students of the control group was treated using the method of the lecture.

At the end of the research process in order to determine the differences in how the students showed knowledge test of 20 questions prepared by the researcher. For the processing of the subject in both groups immediately after this test is applied as a final test. Achievement test data were analyzed by independent t-test. Processing and statistical analysis of the data collected as a result of research carried out using SPSS program.

Considering the results obtained from the study of experimental and control groups post-test between the total scores of the experimental group in favor of drama method is applied where there is a relative difference has emerged. Given the findings of research in social studies of the use of drama method, according to conventional methods is relatively positive effect on student achievement to the conclusion that has been reached.

Keywords: Social Studies, Achievement, Migration, Drama

ÖN SÖZ

Bilindiği üzere yeni 4+4+4 eğitim sistemi içinde Sosyal Bilgiler, İlkokul (4.sınıfta haftada 3 saat) ve Ortaokulda (5, 6, 7. sınıfta haftada 3 saat, 8.sınıfta T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi adı altında 2 saat) işlenen içinde Tarih, coğrafya, vatandaşlık, güncel konular ve iletişim gibi Sosyal Bilim alanlarının konularını bulunduran disiplinler arası bir derstir.

Farklı disiplinlerden yararlanan Sosyal Bilgiler dersi içinde bu disiplinlere ait çok sayıda soyut kavramlar yer almaktadır. Bu kavramlar içinde önemli yere sahip olan tarihi, coğrafi kavramlar, öğrencilerin içinde bulunduğu ortamı anlamalarında kritik yere sahiptir. Sosyal Bilgiler dersi içinde bulunan kavramların öğrenciler tarafından anlaşılması için yaparak-yaşayarak öğretim yöntemlerinin işe koşulması önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda drama yönteminden yararlanarak kavram öğretiminin gerçekleşme düzeyi tezin temelini oluşturacaktır.

Tez çalışması 5 ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, denenceler, varsayımlar ve sınırlılıklar üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde kavramsal açıklama ve literatür çalışması yapılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli ve yöntemi ile veri toplama araçları incelenmektedir. Dördüncü bölümde araştırma bulguları ortaya konulmuş ve yorumlar yapılmıştır. Son bölümde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Tez çalışmamın tüm aşamalarında her türlü bilimsel desteği sağlayan değerli danışman hocam Doç. Dr. Süleyman ELMACI'ya, yüksek lisans eğitimi konusunda desteğini benden eksik etmeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nazım KURUCA'ya, tezimin hazırlanması aşamasında bana fikirleriyle yardımda bulunan, fikir ve görüşleriyle bana yön veren değerli hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Ali RÜZGAR
Giresun-2014

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLO VE ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
KISALTMALAR DİZİNİ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ VE LİTERATÜR

TARAMASI.....	6
2.1. Sosyal Bilgiler Nedir?.....	6
2.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçları.....	7
2.2. Göç Nedir?.....	10
2.2.1. Türklerde Göç.....	11
2.2.2. Türk Göçlerinin Sebepleri.....	12
2.2.3. Türk Göçlerinin Yönleri ve Oluşum Şekilleri.....	12
2.2.4. Tarihte Türk Göçleri.....	13
2.3. Drama Nedir?.....	20
2.3.1. Drama Dersi (5. ve 6. Sınıf) Öğretim Programının Amaçları.....	22
2.3.2. Dramanın Öğrenciye Kazandırdıkları.....	23
2.3.3. Eğitimde Dramanın Tarihçesi.....	25
2.3.4. Eğitimde Drama Etkinliklerinin Teknikleri.....	27
2.3.4.1. Rol Oynama.....	27

2.3.4.2. Doğaçlama.....	28
2.3.4.3. Rol Değiştirme.....	28
2.3.4.4. Anlatı Tekniği.....	28
2.3.4.5. Pantomim.....	29
2.3.4.6. M¼zikle Drama.....	29
2.3.4.7. Donuk İmge.....	29
2.3.4.8. Öyk¼ Canlandırma.....	30
2.3.4.9. Bilinç Koridoru.....	30
2.3.4.10. Zihinde Canlandırma.....	30
2.3.5. Dramanın Planlanması ve Uygulanması.....	31
2.3.5.1. Hazırlık-Isınma Aşaması.....	31
2.3.5.2. Canlandırma Aşaması.....	31
2.3.5.3. Değerlendirme-Tartışma-Paylaşım Aşaması.....	32
2.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması.....	32
2.5. Alanla İlgili Araştırmalar.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAşTIRMANIN MODELİ VE YÖNTEMİ.....	37
3.1. Araştırmanın Modeli.....	37
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.4. Verilerin Analizi.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAşTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR.....	41
4.1. Test Maddeleri Açısından Bulgular.....	41
4.2. Test Maddeleri Farklılık Düzeyleri Açısından Bulgular.....	44
4.2.1. Denence İ e İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	50

BEşİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER.....	51
5.1. Sonuç.....	51
5.2. Tartışma.....	52

5.3. Öneriler.....	53
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	63
EK1. Drama Planları.....	63
EK2. Başarı Testi.....	69
EK3. Drama Fotoğrafları.....	75
EK4. Tez İzni.....	77
ÖZGEÇMİŞ.....	78

TABLO VE ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrenciler.....	38
Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	38
Tablo 3. Değerlendirme Dışı Bırakılan Sorular.....	40
Tablo 4. Test Maddeleri Açışından Bulgular.....	41
Tablo 5. Test Maddeleri Farklılık Düzeyleri Açışından Bulgular	44

KISALTMALAR DİZİNİ

age	: adı geçen eser
c.	:cilt
s.	:sayfa
S.	:Sayı
SPSS	:Statistical Package for Social Science
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
Yay.	:Yayınevi, yayınları

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız çağda bilginin değeri artmakta, yeni bilgiler ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte her alanda meydana gelen gelişmeler sahip olunması gereken bilgileri daha da arttırmaktadır. Çağdaş dünya demokrasi ve özgürlüklere daha çok önem verildiği, insan haklarının kapsamının genişletildiği, bireylerin daha rahat ortam arzuladıkları bir yapıya bürünmektedir.

İnsanoğlu yaşadığı topluma, dünyaya adapte olabilmek dolayısıyla yaşamını anlamlı şekilde devam ettirebilmek için bazı bilgiler öğrenmesi, bazı davranışları kazanması gerekir. İnsanoğlunu topluma adapte etmede aile ve çevre dışında en önemli kurum okuldur. Okullar öğrencilerin hayat boyu sahip olması gereken bilgilerin verildiği, derslerin öğretildiği, çocuğun hayata hazırlandığı kurumlardır. Çocuğu hayata hazırlamada, ona toplumsal bilgiler aktarmada ve farkındalık kazandırmada en etkili derslerden biri Sosyal Bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği bir ilköğretim dersidir (MEB TTKB, 2005:46).

Çağdaş eğitim sistemleri öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesini savunan fikirlerden meydana gelmektedir. Gelişen dünyada eğitim alanında da meydana gelen gelişmeler, eğitimde yeni kuram, yöntem, tekniklerin kullanımını da beraber getirmiştir. Bu yeni yöntemlerden biri de dramadır.

Eğitimde drama; İnsanın kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilme, yaratıcı olma, yaşamı çok yönlü algılama, araştırma istek ve duygusunun gelişmesi, eğitim ve öğretimin buyurgan, kısırlaştırıcı ve angarya haline dönüşmesine karşı bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı eğitim yöntemidir (Güneysu, 1991:84).

Sosyal Bilgiler dersi günlük hayattan bilgiler yansıtması, öğrencilerin tarihsel, coğrafi, kültürel açıdan geliştirilmesini amaçlaması bu dersin öğretimini zorunlu kılmaktadır; ancak bu dersin sözel bilgilerden oluşması, ezbere dayalı soyut bilgiler içeriyor olması öğrencilerin ilgisini azaltmaktadır.

Sosyal Bilgiler programında bulunan soyut kavramlardan biri de göç kavramıdır. Bireyi toplumsal hayata hazırlamada etkin role sahip olan Sosyal Bilgiler programında geçen göç kavramını somutlaştırmak, göç kavramının öğrenme kalıcılığını sağlamak açısından dersin drama yöntemiyle işlenmesi öngörülmüştür.

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, denenceler, varsayımlar ve sınırlılıklar üzerinde durulmuştur.

1.1.Problem Durumu

Çağdaş, demokratik, çoğulcu ve özgürlükçü bir toplumda eğitim ve öğretim uygulamalarının, bir yandan bireylerin gelişmesine bir yandan da toplumun kalkınmasına ve kültürel gelişmesine yönelik olması temel bir özelliktir. Çağdaş bilime ve insan haklarına dayalı, özgürlükçü, demokrat, laik ulusal kültür birikiminden kaynaklanarak evrensele ulaşan eğitim ve öğretim uygulamalarında Sosyal Bilimler Öğretimi önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle, öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtarak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak gücünü kazandırmayı amaçlayan ortaöğretim uygulamalarında Sosyal Bilimler derslerinin işlevleri yaşamsal önem taşımaktadır (Özoğlu, 1987:3).

Eğitim sistemimizin tarihçesine baktığımızda dünden bugüne geleneksel yaklaşımların benimsendiği, çağdaş yaklaşımların daha geri plana atıldığını görmekteyiz. Geleneksel yaklaşımlarda iletişimin yönü öğretmenden öğrenciye doğru olduğu, öğrencilerde bilgilerin kalıcılığını sağlayacak farklı yöntem ve tekniklere yer verilmediği görülmektedir. Oysa çağdaş yaklaşımların benimsendiği eğitim sisteminin öğrenciyi daha ön plana çıkardığı, kalıcılığın sağlanması için farklı yöntem ve tekniklere yer verdiği ve yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal Bilgiler ders içerikleri genellikle soyut konulardan oluşmakta içerisinde birçok soyut kavram barındırmaktadır. *İpek Yolunda Türkler* ünitesinin ana temalarından olan göç olgusu da beşeri ve tarihsel bir zeminde incelendiğinden dolayı soyut bir kavram olarak ele alınmış oluyor. Özellikle Tarih ve Coğrafya konularının öğretimi konusunda yeterli somutlaştırma yapılmadığında öğrenme tam olarak yapılamamaktadır. Sosyal Bilgiler dersini alan öğrenciler de genellikle soyut işlemler dönemine bulunduğundan dolayı öğrencilerin derse karşı ilgisi azalmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersini somut bir zemine oturtmak, göç olgusunu daha iyi anlaşılmasını sağlamak, öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırmak açısından aktif öğrenme yöntemlerinden dramayla eğitimin öğrenci başarısına, dolayısıyla eğitim kalitesinin yükselmesine etkisi araştırılıp sonuçlar ortaya konmuştur.

1.2.Problem Cümlesi

6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu tezin temel amacı ilköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin geleneksel yöntemlere göre öğrenci başarısına etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu temel amaca bağlı olarak drama yönteminin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel yöntemle hazırlanan ders etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin başarı son-test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Eğitimde yeni teknikler kullanmak, öğretmen, eğitim programı ve öğrenci açısından eğitim hizmet kalitesini artırmaktadır. Özellikle 2004 yılında değişen eğitim anlayışının getirdiği en önemli yenilikler arasında gösterilen öğrencinin derste daha aktif hale getirilmesi (Yapısalcı yaklaşım), dersle ilgili yeni yöntemleri de beraberinde getirmiştir. Drama yöntemi de bunlardan biridir.

Yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda yapılacak çalışmada öğrenciyi merkeze alan, aktif öğrenme sağlayan, ders başarısını arttıran drama yöntemiyle göç

kavramının öğretimi sınanacaktır. Araştırmadan elde edilen bulgular dramayla yapılan eğitimin geleneksel yöntemlere göre etkililiğini ve kalıcılığını ortaya çıkaracaktır.

1.4.Araştırmanın Önemi

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı, öğrencilerin yaşadıkları toplumu bir bütün olarak algılamalarını, tanımalarını ve benimsemelerini sağlamaktır. Sosyal Bilgilerde kavram öğretimi derslerin ezberden kurtarılıp yaşamın anlamlı bir bütün olarak algılanması bakımından önemli bir yere sahiptir.

Kavram öğretiminin tam bir şekilde gerçekleştirilmesi kalıcılığa bağlıdır. Kalıcılığın sağlanması da öğretim faaliyeti yürütülürken en doğru yöntemin seçilmesiyle gerçekleşir. Ayrıca kavramın yaşam ile bağlantısının kurulmasını sağlayacak yöntemin kullanılması, kalıcılığa katkıda bulunacaktır.

Geçmişe dönüp Türk toplumlarının tarihine baktığımızda çeşitli zaman ve koşullarda göç olayıyla karşılaştıklarını görmekteyiz. Günümüzde insan hayatını doğrudan etkileyen bu olayın farklı şekillerde oluştuğu ve halen devam ettiği görülmektedir.

Göç olayının öğrenciler tarafından kalıcı olarak öğrenilebilmesi, göç kavramının doğru şekilde sunulması ve öğretilmesiyle gerçekleştirilebilir. Bunun için doğru yöntem ve teknik seçiminin öğrenmenin kalıcı hale gelmesi açısından önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu tez 6.sınıf Sosyal Bilgiler müfredatında öğretilen göç olayının beşeri ve tarihsel boyutunun öğrenilmesini sağlamak için göç kavramını drama yöntemini kullanarak öğretmenin kalıcılığı sağlaması bakımından önemlidir. Araştırmadan elde edilecek bulgulardan hareketle geleneksel yaklaşımla yapılandırmacı yaklaşımın getirdiği yeni yöntemlerden olan dramanın etkililiğin karşılaştırılmasına yeni değerlendirme ölçütü katabilecektir.

1.5.Varsayımlar

1. Gruplar belirlenirken kullanılan ölçütler yansızdır. Herhangi bir kriter konulmaksızın rastgele iki sınıf seçilmiştir. Bunlardan da biri deney biri de kontrol grubu olmak üzere rastgele seçim yapılmıştır.
2. Deney ve kontrol grubu öğrencileri başarı testindeki maddelere doğru ve içten yanıt vermişlerdir.
3. Başarı testinin hazırlanışında göz önünde bulundurulmuş esaslar dikkate alındığında hazırlanan testin öğrencilerin başarılarını ölçebilecek nitelikte olduğu,
4. Deney ve kontrol gruplarını etkileyebilecek olan çevresel etkenlerin her iki grubu da eşit etkilediği,
5. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öğrenmeye ilgilerinin aynı düzeyde, motivasyonlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen faktörlerden uzak oldukları,
6. Araştırma için gerekli olan veri toplama aracı olan başarı testinin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.6.Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Batman ili Kozluk ilçesi resmi olan 75.Yıl Ortaokulu 6.sınıfında okuyan 30 kontrol, 30 deney öğrencisi ile sınırlıdır.
3. Araştırma, 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki *İpek Yolunda Türkler* ünitesi ile sınırlıdır.
4. Araştırma süre açısından *İpek Yolunda Türkler* ünitesinin işlenmesi için müfredatta ayrılan 3 hafta ile sınırlıdır.
5. Araştırma, çağdaş öğretim yöntemlerinden biri olan drama ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ VE LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde İlkokul 4.sınıfta Ortaokulda ise 5, 6 ve 7. sınıfta okutulan Sosyal Bilgilerin, çağdaş öğretim yöntemlerinden dramanın ve insanın tarih sahnesine çıkmasından günümüze kadar çeşitli şekillerde yaşanan göçün ne olduğu açıklanmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde dramanın kullanılması ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir.

2.1.Sosyal Bilgiler Nedir?

Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel beceri, tutum ve değerlerin kazanıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, 1996:8).

Sosyal bilgiler, genel olarak ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencileri, içinde yaşadığı topluma karşı duyarlı, yararlı ve sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmek maksadını taşıyan, coğrafya, tarih, sosyoloji, psikoloji, eğitim ve ekonomi gibi sosyal bilim alanlarıyla ilişkili, çok yönlü ve kapsamlı bir derstir. “Sosyal Bilgiler yaşamın sosyal boyutuyla ilgili bilgileri disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirerek etkin, demokratik vatandaşlar yetiştirme amacıyla oluşturulmuş bir derstir” (Doğanay, 2004:43).

Sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili bilgi üreten uluslararası en büyük kuruluş olan ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi ise sosyal bilgileri şu şekilde tanımlar; Sosyal bilgiler vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun içeriklerden süzülen sistematik ve eş güdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplum vatandaşları

olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Tekindal ve Cin, 2002:16-19).

Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yapılmış tanımlardan hareketle bu dersin iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla Sosyal Bilimlerin, insan ve toplumla ilgili diğer disiplinlerin bilgilerini kullanan geniş bir disiplinlerarası bir bilgi bütünü olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.1.Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçları

Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde;

- Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırıcı, özverili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişirler.
- Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri kavrayarak büyük bir milletin evlatları olduklarını anlar, milletin geleceğine olan güvenlerini artırır ve Türk milletinin ülküsünü gerçekleştirmek için her fedakârlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.
- Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir; Cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.
- Topluluk halinde yaşamanın bir zaruret olduğunu, millet kavramını ve Türk milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk askerine ve ordusuna sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.
- Türk milletinin zekâ ve kabiliyetini, çalışkanlığını, ilim ve sanatseverliğini, estetik zevkini, insanlık duygusunun yüceliğini benimseyerek bu üstün özellikleri davranış haline getirirler.
- Millet ve yurt işlerini her Őeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ilke haline getirirler.
- Tarihte milletimize ve insanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır; tarihi olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri

görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakârlık ve kahramanlıklarının tarihin akışını nasıl etkilediğini kavrarlar.

- Toplumunu yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece milli değil, evrensel yönlerini de kavrayarak ve takdir ederek; milletimize de düşen insanlık görevleri bulunduğunu görür, insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme bilincine varırlar.
- Türk inkılâbının anlamını, ayrı ayrı yönlerden önemini, Türkiye'nin refah ve mutluluğuna yaptığı ve ülkenin geleceğine yapacağı etkiyi kavrar; Türk inkılâbının değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakâr birer Türk evladı olarak yetişirler.
- Bugünkü uygarlığın uzun bir geçmişin eseri olduğunu kavrar; bu uygarlıkta Türk milletinin hizmetini ve payını anlayarak Atatürk'ün direktifleri uyarınca milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma yolunda her fedakârlığı göze alabilme bilincini kazanırlar.
- Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasi olayların neden ve sonuçlarını günümüzle kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve akıl yürütme yeteneğini geliştirirler.
- Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek hale gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.
- Kanun kavramını benimser; kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.
- Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi milli değerlerimizi tanır; onları korumak gerektiğini öğrenirler.
- İnsanların birbirine muhtaç olduklarını anlar; grup faaliyetlerine katılmanın, başkalarına yardım etmenin önemini takdir eder ve bunu uygulayabilir hale gelirler.

- İnsanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdıklarını ve birbirlerinin görüş ve inanışlarını, saygı ve hoşgörü ile karşılamaları gerektiğini benimserler.
- Beraber çalışma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme kurallarını uygulamayı öğrenirler.
- Bütün çalışmalarını demokratik yaşayışın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.
- Aile, okul ve toplum hayatının dayandığı temel ilkeleri ve topluluk halinde yaşamanın zorunluluğunu kavrarlar.
- Trafik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirirler.
- Yurdumuzun dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.
- Türkiye'nin, yakın ve uzak komşu ülkeler ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.
- Türklerin yaşadıkları diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.
- İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.
- Plan, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler.
- Çevreyi korumanın günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.
- Yaşanabilir bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu kavrarlar.
- Yakın çevrenin ekonomik değerleri ile milli kaynaklarımızı tanır ve bunları korumanın bir ödev olduğunu kavrarlar.
- Kendi eşyasını, okulunu, okul eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığı kazanırlar.

- Tutumlu olma ve planlı çalışma alışkanlığını elde ederler.
- Üretim, tüketim ve dağıtımla ilgili temel bilgileri öğrenirler.
- İnsan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler ve bunlar arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.
- Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar.
- Nüfus artış hızının eğitime ve ekonomiye olan etkisini kavrarlar (MEB Sosyal Bilgiler Programı, 2002:11-12).

Sosyal Bilgilerin genel amaçlarına bakıldığında hak ve sorumluluklarını bilen, içinde yaşadıkları topluma uyum sağlayan, geçmişle geleceği sentezleyen ve çağdaş yaşamın gereklerini yerine getiren bir öğrenci profili oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılır.

2.2.Göç Nedir?

Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir. Bu değişim, kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırdan şehre ya da şimdi görüldüğü gibi şehirden kıra doğru herhangi bir ölçek ya da yönde meydana gelebilir. İnsanların bir yerden diğerine göçleri çok önemli bir coğrafi olgudur. Göçler nüfusun yeniden-dağılımı sonucunu doğurur. Günümüzdeki dünya nüfus dağılışı geçmişteki büyük göçlerin sonucunda oluşmuştur (Tümertekin ve Özgüç, 2006:236).

Yani göç, insanlığın var olduğu ilk dönemlerden itibaren farklı şekil ve isimlerde yaşanan bir durumdur. Bu bağlamda göçler zamanla ve henüz keşfedilmemiş kaynakların bulunduğu yerlere dağılma şeklinde meydana gelmiştir. Böylece insanlar daha iyi yaşam koşullarına erişmeyi amaçlamışlardır. Coğrafi keşiflerle ve Asya'daki kaynakların Avrupa'ya ulaştırılmasıyla Sanayi Devrimi'nin temelleri atılmış ve göç yeni boyutlar kazanmıştır (Akgür, 1997:46).

Göçler, mesafeye, olayın gerçekleştiği yere, olayın sürekliliğine göre, göçe yol açan nedenlere, zoraki ve isteğe bağlı olmasına göre sınıflandırılabilir (Özgüç ve Tümertekin, 2002:308). Ayrıca devamlı göçler, geçici göçler olmak üzere ve geçici

göçler içerisinde değerlendirilen mevsimlik göçler olarak da ele alınabilir (Özgüç ve Tümertekin, 2002:309). Diğer bir ayrıma göre; göç almak veya dışarıya göç vermek şartıyla uluslararası sınırın geçilerek bir başka ülkeye yönelme durumu uluslararası göç olarak değerlendirilir ve önemli bir türü de beyin göçüdür (Özgüç ve Tümertekin, 2002:310).

Göç olayı iskân birimleri arasında olmaktadır. İskân birimi olarak yapılan ayırım genellikle köy – kent şeklinde ikili bir tasniftir. Buradan hareketle göç olayının yönünü dört tip olarak saptayabiliriz.

- a) Köyden – Kente Göç
- b) Kentten – Kente Göç
- c) Kentten – Köye Göç
- d) Köyden – Köye Göç

Bugün bu tip göçlerin hepsi ülkemizde hacim itibariyle büyük değişiklik göstermekle birlikte görülmektedir (Akkayan, 1979:24-25).

2.2.1.Türklerde Göç

Göç olgusu, Türk toplumlarında İlk Çağdan günümüze kadar sürekli bulunmuş ve Türk topluluklarının dinamik yapısını oluşturmuştur. Türk toplulukları çeşitli nedenlerden dolayı sürekli hareket halinde olmuşlardır. Yapmış oldukları göçler o denli büyüktü ki dünya siyasi tarihinde İlk Çağın kapanıp Orta Çağın açılmasına neden olmuştur.

Tüm diğer milletler gibi Türk kavimleri de kaldıkları ülkelerin yer sahipliğine göç olgusu sayesinde kavuşmuşlardır. Türklerin atasözlerinden biri olan “Hareket – Bereket” bu milletin simgesi de olmuştur. Eski Türk ana yurdunun coğrafi sınırını belirleyen daha dar bir bölgenin tayini meşguldür, çünkü Türkler daha ilk zamanlardan itibaren geniş bir coğrafyaya yayılmış ve kültürlerini uzaklara kadar götürmüşlerdir (Tufan, 1989:927).

2.2.2.Türk Göçlerinin Sebepleri

Göçebelik, Türklerin ana yurtları olan Orta Asya'da yaygın yaşam tarzıydı. Daha çok havyacılıkla uğraşan Türk toplulukları hayvanlarına otlak bulmak için sürekli göç halinde yaşarlardı. Ancak tarihsel süreçte ortaya çıkan gelişmeler Türk topluluklarının ana yurtlarının dışına çıkarak özellikle batıya doğru göç etmelerine neden olmuştur.

Milattan önceki devirlerde başlayıp milattan sonraki devirlerde de devam eden Türk göçlerinin başlıca sebepleri şunlardır;

- a) Orta Asya'nın iklim ve toprak koşulları yönünden tarım ve hayvancılığa elverişsiz hale gelmesi,
- b) Kuraklık ve aşırı soğuklar,
- c) Nüfusun hızla artması karşısında mevcut geçim kaynaklarının yetersiz hale gelmesi,
- d) Hayvan hastalıkları,
- e) Türk boyları arasındaki siyasi anlaşmazlıklar ve bunların yol açtığı savaşlar,
- f) Dış baskılar (Çin, Kitan ve Moğol baskıları),
- g) Yeni ülkeler fethetme ve yeni yurt kurma düşüncesi (Oğuz boylarının Anadolu'ya yaptıkları göçler gibi) (Kara, 1999:19).

2.2.3.Türk Göçlerinin Yönleri ve Oluşum Şekli

Türk topluluklarının yapmış oldukları göçler Orta Asya içinde sınırlı kalmamış, Orta Asya'dan kuzey, güney, doğu ve batı olmak üzere dört yönde gerçekleşmiştir. Türk toplulukları anayurtlarının dışına çıkarak farklı ülkelere ve kıtalara ulaşmıştır.

Orta Asya'dan yapılan göçleri genel olarak iki şekilde inceleyebiliriz.

Bunlardan ilki, yeni ülkeler fethetmek ve yeni bir yurt edinmek amacıyla yapılan göçlerdir. Türk göçleri, belli bir amacı olmayan, macera niteliği taşıyan göçler olmamıştır. Göçleri, belirlenen hedeflere ulaştıran en önemli neden, bütün göçlerin Türk hükümdarları ve beylerinin liderliğinde, disiplin ve düzen içinde yapılmasıydı (Kara, 1999:21).

Türk göçlerinin birtakım zorunluluklardan doğması göç hareketine girenlerin belirli bir plan ve düzen içine girmesini sağlamıştır. Göç eden toplulukların da bildiği gibi çıktıkları bu yolda hayatlarının geri kalanını daha rahat devam ettirebilmek bu hareketin başarıyla sonuçlanmasına bağlıydı.

Türk göçleri diğer bir şekilde “sızma” şeklinde olmuştur. Bu durum, özellikle ekonomik sıkıntılar sonucu parçalanmış boy veya ailelerin, ya da gençlerin, yabancı devletlerin ordularında görev almaları şeklinde olmuştur. Bu şekilde hizmet alanlar, üstün başarılar göstererek, hizmetine girdikleri devletlerde siyasi ve askeri hayata hakim olmuşlardır. Siyasi ve askeri gücü ele geçiren Türkler geldikleri yabancı topraklarda zamanla devletler kurmuşlardır. Mısır ve Hindistan’da kurulan Türk devletleri bunun en güzel örnekleridir (Kara, 1999:21).

2.2.4.Tarihte Türk Göçleri

M.Ö.1700’den itibaren başlayan göçler, M.Ö.1100 yıllarında daha da yoğunlaştı. Bu tarihte kalabalık Türk boyları Çin’in Kansu ve Ordos bölgelerine yayıldılar. Diğer bir topluluk ise İran üzerinden Mezopotamya ve Anadolu’ya kadar ilerlediler. Yakut ve Çuvaşlar Sibiryaya’ya doğru göç ettiler. M.Ö.1000 yılı başlarında bazı Türk boyları, Hindistan’ın İndus–Pencap bölgesine yayılmaya başlamıştır (Kara, 1999:19).

Türk topluluklarının yaygın yaşam biçiminin hayvancılığa bağlı olarak yapılan göçler olduğu düşünüldüğünde 3700 yıldan fazla Türklerin hareket halinde olduğunu söyleyebiliriz.

Milattan sonraki göçlerin daha çok güney ve batıya doğru yapıldığını söyleyebiliriz. Güneye doğru yapılan göçlerde hedefin Çin olduğu görülür. Bu

dönemde yaşanan Türk – Çin mücadeleleri ve daha sonra Türk istilalarını önlemek amacıyla yapılan Çin Seddi bu durumun kanıtlarıdır.

Dördüncü yüzyıl ortalarında Ural ve Volga nehirleri arasında bulunan Balamir idaresindeki Hunlar batıya doğru yönelerek önlerine çıkan ilk kavim olan Ostrogotlar'a üstünlük sağlayarak itaat altına aldılar (374). Hun taarruzu karşısında Vizigotlar da batıya doğru yöneldiler (375). Hunlar, Avrupa içlerinde ilerlerken, karşılarına çıkan kavimlerin bir kısmını yönetimleri altına aldılar. Bir kısmını da yerlerinden oynattılar. Böylece Avrupa tarihinin geleneksel başlangıç noktasını teşkil eden Kavimler Göçü'ne neden oldular (Merçil, Öden, 1996:39).

İlk Çağın kapanıp Orta Çağın açılmasına neden olan bu büyük göç hareketi, hem Türk tarihi hem de dünya tarihinde önemli sonuçlara yol açmıştır. Avrupa'nın etnik yapısının değişmesi ve yüzyıllardır Avrupa'nın en güçlü devletlerinden olan Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasına sebep olmaları bu göç hareketinin en önemli sonuçları arasında sayılabilir.

Batıya yapılan göçler IV. yüzyılda başlayıp IX. yüzyılın sonlarına kadar devam etti. Batıya göç edenlerin bir kısmı Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinden geçerek, Orta Avrupa ve Balkan yarımadasına kadar geldiler ve buralarda güçlü devletler kurdular (Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Macarlar, Peçenekler, Kumanlar, Oğuzlar). Batıya gidenlerden diğer bir grup ise, Afganistan ve Kuzey Hindistan'a yerleşip Akhunlar Devleti'ni kurdular (Kara, 1999:19-20).

Türk göçlerinin en önemli sürecinin yaşandığı Milattan sonraki dönemde Avrupa ve Balkanlara yapılan göçler de dünya siyasi tarihini derinden etkilemiştir.

Tüm dünya bilim ansiklopedilerinin belirttiği gibi V.yüzyılın ortalarına doğru Atilla idaresindeki Hunlar'ın akınları ile gittikçe yoğunlaşan göç hareketleri neticesinde, Hunlar'ın ardından Oğurlar, Avarlar, Tuna Bulgarları, Bulaklar, Peçenekler, Oğuzlar, Kumanlar ve diğer Türk boyları Karadenizin kuzeyinden geçerek Avrupa ve Tuna'yı aşarak Balkanlar'a ulaştılar (Tufan, 1989:928).

Avrupa ve Balkanlara doğru gerçekleşen bu göç hareketiyle Türk toplulukları Bizans sınırlarına gelmiş ve içlerinden bazı topluluklar Bizans ordusunda paralı asker olarak ta görev yapmışlardır.

Türkler IX. Yüzyıldan sonra, İslam orduları içinde Anadolu'ya girdiler. Özellikle Abbasi İslam İmparatorluğu devrinde, İslam orduları ile birlikte Müslüman Türk boyları Toros ve Fırat'ın doğu bölgelerinin fetih ve iskân hareketine katıldılar. Abbasiler döneminde "suğur" adı verilen bölgelere Türkistan'dan getirilen Türkler iskân edildi. Bu dönemde Halifenin "Hassa Ordusu" Türklerden meydana gelmiştir. Tarsus, Misis, Anzarba, Adana, Maraş, Göynük, Malatya, Diyarbakır, Silvan, Avlat, Malazgirt, Erzurum gibi yerlere toplu iskân olmuşlardır (Nurbaki, 1984:33-34).

Malazgirt'ten önce Boğa Beğ, Mansur Beğ, Azerbaycan, Hemedan, Hakkâri ve Urmiye çevresini akınlar ile İslamlaştırmaya başlamışlardı. Bunlardan Boğa Beğ ve Anasioğlu Beğ Diyarbakır ve dolaylarını, Oğuz oğlu Mansur Cizre çevresini Anasioğlu, Mansur Beyler, Boğa Beğ Erciş ve Muş yöresini İslam Türklere açtılar ki, buralar büyük çoğunlukla evvelce gelmiş Hıristiyan Türklere meskûndü (Nurbaki, 1984:35).

Bu durum Anadolu'ya Türk akınlarının Büyük Selçuklulardan önce başladığını göstermektedir. Kimi İslam orduları içinde, kimi bağımsız gruplar şeklinde yapılan bu akınlar, Anadolu'nun Selçuklular tarafından Türk yurdu haline getirilmesine zemin hazırlamıştır.

Batıya doğru yapılan göçler içinde en dikkat çekenleri arasında XI. yüzyılda başlayıp yüzlerce yıl süren Anadolu göçleridir. Bu dönemde Oğuz boylarına mensup kalabalık gruplar Maveraünnehir'den çıkıp İran üzerinden Anadolu'ya girmeye başladılar. Böylece Anadolu'nun Türkleşme süreci başlamıştır.

Büyük Selçuklular 1040 yılında Gaznelilerle yaptıkları Dandanakan Savaşı'nı kazanarak bağımsızlıklarını ilan ettikten sonra Orta Asya'dan gelen göçebe Türk topluluklarına yeni yurtlar bulmak için Anadolu'ya seferler düzenlemişlerdir. XI. yüzyılda Bizans'ın doğudaki güçlü kalelerinden Ani'yi alarak Kars topraklarını ele geçirmişlerdir. Anadolu'ya yapılan akınların artması üzerine Bizans ile Selçuklular

arasında 1048 yılında Pasinler Savaşı yapılmış ve savaş Selçukluların üstünlüğüyle sona ermiştir.

Selçuklular 1040'tan 1071 Malazgirt Zaferi'ne kadar Bizanslılara karşı kati bir teşebbüse geçmedi. Selçuklu sultanları, İslam sultanı sıfatıyla memleket ve ahalisini korumak için bu insan akınını Orta Asya'dan Anadolu'ya doğru sevk ediyorlardı. Tuğrul ve Alparslan tarafından yapılan Doğu Anadolu'daki bu akınlar hep göçebe Türk boylarının eseri idi. Türkler Kayseri ve Konya'ya kadar ilerlediler. Bunlar Ege kıyılarına eriştiler. Şehir ve kasabalar zapt ederek, Anadolu'da topoğrafik isimler meydana getirdiler (Bilge, 1974:76).

Selçuklu Devleti'nin kurulması ile Malazgirt Zaferi arasında geçen 30 yıllık bir devir arasında Türkmenler daimi bir akış halinde Anadolu hudutlarına girmiş; bu ülkenin şark ve orta kısımlarına yayılmışlar ise de bu memleketi henüz kendileri için emin bir yurt saymamışlardı. Fakat Malazgirt Zaferi'nden sonra Bizans'ın ordusu ve mukavemeti kalmadığı için Türkmenlerin Anadolu'ya muhaceratının önü açılmıştı (Turan, 1971:37).

Tarihte bir dönüm noktası olarak kabul edilen bu zafer, Orta Çağ'ın kapanmasına ve Yeni Çağ'ın açılmasına sebep olan ve Doğu Roma İmparatorluğu'nu tarihe karıştıran "İstanbul'un Fethini" hazırlaması bakımından da üzerinde durulması gereken büyük bir hadisedir (Şeker, 1985:50).

Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış, Orta Asya'dan daha kalabalık Türk toplulukları ve Türkmenler Anadolu'ya gelmeye başlamış, Anadolu hızlı bir şekilde Türkleşmeye başlamıştır.

Selçuklular'ın ilk yurdu olan Anadolu feth edilmeden evvel, buranın halkı doğudan batıya doğru kaçarak Balkanlar'a doğru ilerlemeye mecbur oldular. Kral Misel, buranın halkını arabalara bindirerek gerilere çekmiştir. Bu boşalan yerlere ise Türkler kolayca yerleştiler (Bilge, 1974:77).

Haleb'i ve Antakya'yı kuşatarak, buralarda fazla vakit kaybetmeden Anadolu'ya geçen Süleyman Şah, Konya ve çevresini aldıktan sonra yoluna devam etti. 1075 yılında da İznik'i feth edip kendisine başkent yaptı. Böylece Türkiye

(Anadolu) Selçuklu Devleti'nin kuruluşu bu yılda kabul edilmektedir. Selçuk'un küçük torunu Süleyman Şah bu yeni devleti kurmakla hem Anadolu'da Türkmenleri birleştirdi, hem de göçebe Oğuzlar'ın daha büyük kitleler halinde bu ülkeye gelmelerine imkân hazırladı (Şeker, 1985:53).

Anadolu'ya akınların hızlandığı dönemde Avrupalıların başlattıkları Haçlı seferleri Anadolu'nun Türkleşmesini ve Türk birliği kurulmasını geciktirmiştir.

Bu durumdan istifade eden Bizanslılar, deniz kenarlarını işgal ile Anadolu'yu geri almak için bir asır daha mücadele ettiler. En sonunda Anadolu Türk birliğinin kurucusu ve bu vatanın ikinci banisi İkinci Kılıçaslan'ın Manuel Komnenos'a karşı kazandığı Kumandalı (Miryokefalon) Zaferi (1176) Bizans'ın Anadolu'yu kurtarma ümit ve teşebbüslerine ebediyen son verdi. Malazgirt Zaferinden sonraki bu ikinci zafer sayesinde bu memleket artık kati bir şekilde bir Türk vatanı olmuştur (Bilge, 1974:77).

Anadolu Selçukluları ilk haçlı seferinde her ne kadar toprak kaybetmişse de sonraki seferlere karşı başarılı şekilde durmuş Bizans'ın Anadolu'yu tekrar ele geçirme emellerini sonlandırdılar.

Böylece Selçuklu Anadolu'sunu istila, Rumlar için, artık bir hayal mevzuu bile olamazdı. Eskiden Anadolu'yu Türklerin işgali altında bir memleket sayan Garp alemi için bile XIII. asır Anadolu'su Turguie'dir (Köprülü, 1986:73).

Anadolu'ya devam eden Türk akınının birkaç yüzyıl devam etmekle birlikte, bu akını başlıca iki safhada incelemek lazımdır. Selçuklularla başlayan birinci kısım ki Türkler bununla bütün Anadolu'ya yayıldı ve Türkleşme bu şekilde tamamlandı. Diğer ikinci kısım ise, haçlılardan sonra bütün Asya'yı dehşete veren Moğol istilasından sonra meydana gelen Türk akını ki ikinci devreyi teşkil eder (Bilge, 1974:80).

Nurbaki'nin ifadesine göre, buna rağmen Anadolu efsanesi devam etti. Çünkü Anadolu Efsanesi'ndeki önemli bir olgu; devlet otoritesinde beliren tüm zaafların halka yansımamasıdır. Selçuklular otoriteyi kaybetmiş fakat Anadolu Türklüğü varlığını korumuştur (Nurbaki, 1984:41).

Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu'da kurulan beylikler de kuruldukları bölgelerde Türkleşme siyasetine ağırlık vermişler ve bu bölgelere yoğun Türk göçünün ortaya çıkmasını sağladılar.

Anadolu'da hâkimiyet kuran Anadolu Selçukluları sınırlarını güvende tutmak için uç siyaseti izlemişlerdir. Uç bölgelere genellikle de Orta Asya'dan gelen göçebe Türkmenler yerleştirilmiştir.

Uçlardaki en önemli özellik, bu uç kuvvetlerinin büyük bir kısmını Selçuklu Devleti tarafından sürülen veya Moğol baskısına dayanamayıp kaçan Türkmenlerin bu bölgenin esas halkını oluşturmasıdır. Osmanlılar da izlenen uç siyaseti sonucunda bu bölgeye yerleşmişlerdir (Sevim-Yücel, 1989:236).

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren sınırları içinde bulunan Türkmenlerden etkin bir şekilde yararlanmışlardır. Özellikle de Balkanlarda fethettiği topraklara Anadolu'dan getirdiği göçebe Türkmen topluluklarını yerleştirmiştir.

Anadolu'yu iskân eden Türklük Orta Asya'dan, Türkistan'dan geldiği gibi, Rumeli'yi iskân eden Türklük te 1350'lerden başlayarak ve asırlarca ardı arkası kesilmeyen dalgalar halinde Anadolu'dan geldi. Sultan Murad yeni fethedilen Balkan ülkelerine Türkmenleri getirip yerleştirmiştir ve bu yerlere yerleşen Türkler burayı vatan yapmışlardır (Toğrol, 1989:12).

İskân politikası gereği Balkanlara göç ettirilen Türk toplulukları sayesinde Osmanlıların bu bölgelerdeki hâkimiyet süresi uzamakla birlikte günümüzde de görüldüğü üzere Balkanların ve Avrupa'nın farklı yerlerinde Türk nüfusunun ortaya çıkmasını sağlanmış oldu.

Osmanlı Devleti büyük toprak kayıpları yaşamaya başladıktan sonra o döneme kadar Balkanlara ve Avrupa'ya doğru yapılan göç hareketi tersine dönmüş ve Anadolu'ya yoğun göçler yaşanmıştır.

Osmanlı – Rus – Avusturya savaşları içinde ve savaşlardan sonra Türkiye'ye kitleler halinde muhaceretler başladı. 1780'den 1800 yılına kadar Kırım, Kazan, Kafkasya, Özi ahalisi ve diğer Türk ülkelerinden Türkiye'ye gelen muhacirlerin sayısı 300 – 500 bin arasında tahmin olunmaktadır (Eren, 1966:53).

Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'dan çekilmeye başlaması ile beraber göç hareketinin de Anadolu'ya yönelmesi aynı zamana rastlamaktadır. Bulgaristan'dan ilk önemli göç hareketi 1877–78 Osmanlı – Rus harbi neticesinde olmuştur. Türk ordusu Balkanlardan çekilirken Türk halkı da asırlar boyu yaşadığı topraklardan sökülerek göçe zorlandılar (Pekdemir, 1992:19).

Görülüyor ki Müslüman unsurlar (Çerkez, Abhaz, Arnavut, Boşnak, Pomak vb.) yoğun bir şekilde Anadolu'ya göç etmişlerdir. Çünkü din, tarih boyunca birçok sosyal hareketlerin ve sosyal değişimin nedenlerinden biri olagelmıştır (Taştan, 1993:39).

Osmanlı Devleti dağılıp cumhuriyet kurulduktan sonra da Türkiye'ye yönelik göç hareketleri devam etmiştir.

Yurdumuza göçmen, mübadil ve sığınanların büyük bir çoğunluğu Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavya gibi Balkan ülkelerinden göç etmiş bulunmaktadır. Pek küçük bir kısmı ise Türkistan'dan gelmiştir. Sığınanlarla, yukarıda adı geçen memleketlerden başka yerlerden gelen göçmenler bütün göç edenler toplamının ancak % 2,43'ünü teşkil etmektedir (Geray, 1963:10).

Bulgaristan'da Komünist parti iktidar olduktan sonra, asimilasyon politikasını bir devlet politikası haline getirerek Türkler üzerindeki baskıları artırmaya başlamıştır. İki ülke arasında 1925 yılında imzalanan ikamet sözleşmesi ile bir yumuşama dönemine girilmiş ve göçler belirli bir düzene bağlanmıştır. Türkler istedikleri zaman mallarını satabilecekler ve bedellerini yanlarına alarak Türkiye'ye göç edebileceklerdi. Bu sözleşme neticesinde çok büyük bir soydaş grubu kitleler halinde Türkiye'ye göç etmiştir. 1923–1939 yılları arasında 199 bin Türk Anadolu'ya göç etmiştir (Pekdemir, 1992:20).

1950 yılında da 51 851 kişi yapılan anlaşma sonucunda Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etti. Ne var ki 1951 sonbaharından sonra gönderilen göçmenler arasında sahte vizeli pasaportlarla casuslar da Türkiye'ye sokuldu. Bunun Türk hükümetince tespitinden sonra 8 Kasım 1951 tarihinde alınan bir kararla sınır kapatıldı. 126 kişilik casus grup gönderildikten sonra bir daha açılmadı. 1950–1951

Eylül ayına kadar 1,5 yıllık sürede 155 bin soydaşımız Türkiye'ye göç etmiştir (Pekdemir, 1992:23).

Genel olarak Cumhuriyet dönemine baktığımız zaman, sadece 1923 ile 1960 yılları arasında yurdumuza çeşitli memleketlerden gelen göçmen, mübadil veya sığınanların toplamı 1 milyon 204 bin 205'i bulmaktadır (Geray, 1963:7).

1960lı yıllara kadar ülkemize dışarıdan yapılan göçler olduğu gibi sonraki dönemde Avrupa'ya yönelik göçler başlamıştır. Özellikle ikinci dünya savaşından sonra Avrupa'nın hızla sanayileşmesi ile artan işçi ihtiyacı Avrupalı devletleri dışarıdan işçi alımına yöneltti. Ülkemizden de başta Almanya ve Fransa olmak üzere gelişmiş Avrupa ülkelerine yoğun göçler yaşanmıştır.

Geçmişten günümüze Türklerde göç olgusu incelendiğinde milattan önce başlayan bu sürecin günümüzde de farklı yön ve şekillerde devam ettiğini görmekteyiz.

2.3.Drama Nedir?

Drama Yunanca "dran" kelimesinden türemiştir ve yapmak, etmek anlamına gelmektedir. Tiyatro bilimi içinde bu kavram soyutlanmış, özetlenmiş eylem anlamını taşımaktadır. Türkçede yer alan "drama" sözcüğü Fransızcadaki "drame" kelimesine dayanmaktadır ve Fransızcada burjuva tiyatrosu anlamına sahiptir. Ülkemizde ise daha çok halk dilinde acıklı oyun olarak algılanmıştır. Dramayı, insanın insanla doğrudan giriştiği etkileşim olarak tanımlamak mümkündür (San, 2006:46-47).

"Drama; bir insanın kendi kendine ve başkalarıyla olan ilişkilerinin tümüne denir. Kendi kendine olanına iç drama, başkalarıyla iletişim eylemine dış drama denir. İnsanların düalist (iki ruhlu) bir yapıda olmamaları için, iç dramalarıyla dış dramalarının örtüşmesi sağlanmalıdır. İç drama, bireyin çocukluğundan günümüze değin bilgi birikimi ile oluşur. Ancak bu birikim öğretimle zenginleşir. Birey, iç dramatik yaşamındaki bilgileri belleğine kaydeder. Kendi gelişmesiyle ilgili olarak bu bellekte yanlış ve eksik bilgiler varsa onları düzeltir. Dış dramatik aksiyon, iç dramanın dışa vurulmasıdır. Yani tutum ve davranış olarak dışa yansımalarıdır. Bu

ilişkiyi öğretim ve eğitim ilişkisine benzetebiliriz.” (Levent 1993; Akt; Adıgüzel, 2002:31-39).

Drama, insanlara yaratıcılıklarını ifade etmeyi de öğretir. Yaratıcılık insana özgü bir yeti ve yetenektir. Yaratıcılık, insan yaşamının tüm yönlerinde yer alan temel bir yetenektir. Drama insanlara bu özelliklerini fark ettirir. Eğitimciler yaratıcılığa bir süreç olarak önem vermişler ve bu süreç sonunda araştırmacı, özgür düşünen, sorular soran bireylere ulaşmışlardır. Yaratıcı süreçte özgünlük, olağanüstülük, kural dışılık, değişik olma özellikleri bulunur. Yaratıcı kişilerde öğrenmeye hazır olma, anlatımda akıcılık, düşüncede esneklik ve özgürlük, sabır, merak, sezgi, hayal gücü, deneme araştırma, sınaama, bulma kalıplardan kurtulma ve yeni fikirler üretme en belirgin özelliklerdir. “Genel olarak yaratıcılık; daha önceden kurulmamış ilişkileri kurabilme, yeni düşünce şeması içinde, yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyma durumudur” (San, 1985; Akt: Adıgüzel, 2002:57-70).

Dramatik olan, insanla ilgili olan bir duygudur. İnsan yaşamını temel alan ve bu yaşamdaki bir sorunu, bir anı, bir düşünceyi ya da duyguyu ileten bir görünümdür. Dram sanatı ise bu insanla ilgili olan şeyi sanatsal bir yaratışla canlandıran üretim işidir. Başka bir deyişle dram sanatı, yaşamın kendi değil ama yaşamdaki gerçekliğin yansılmasıdır; gerçekliğin olduğu gibi aktarılması değil, gerçekliğin belli bir kimsenin yaratış özellikleri ile yansılmasıdır. Ayrıca, dram sanatını öbür sanat yaratılarından ayıran özellik, yansılama işleminde yaşamın kişiler yoluyla sahne üzerinden canlandırılmasıdır. Dram sanatında yaşamın yansılması canlandırma yoluyla olur. Bu canlandırmada, oyuncu yalnız insan görünümünde değil, hayvan, bitki, nesne, böcek gibi görünümlerle de seyirci önüne çıkar. Bunların tümünde odak noktası insan ve insanlığı ilgilendiren şeylerdir (Nutku, 1983:6).

Eğitimde drama, grupla yapılan oyunsu süreçlerdir. Drama sürecinde var olan oyunlardan yararlanılarak yeni oyunlar yaratılır. Dramada dikkati toplayarak yaratıcılığı geliştirerek düşünmenin bilgiye geçişini sağlamak önemli bir hedeftir. Eğitimde drama çalışmalarında pek çok amaç için oyuna başvurulur. Oyunu birlikte tasarlama, kuralları birlikte belirleme, birlikte oynama gibi özellikler eğitimde dramada kullanılır. Her oyun gibi drama sürecinin de bir akışı vardır. Bu akış içinde

yaşayarak öğrenme, kendini keşfetme söz konusudur. Eğitimde drama, eğitim amaçlarıyla sınırlandırılmaktadır. Söz konusu olan etkinliğin kapsamı eğitmen tarafından belirlenmektedir. Çünkü bu etkinlik eğitimde dramadır, drama eğitimi değildir. Eğitimde drama bir adım sonra ne ile karşılaşacağını bilmeden yaşama ait rolleri yeri gelince oynamak ve bu yolla yaşamı tanımak demektir. Daha uygun bir ayırım, eğitsel olan ve olmayan drama şeklinde yapılmaktadır. Bu iki tip oyun arasındaki farklar, etkinlikler ve çocuğun eğlenmesine değil, etkinliklerin hazırlanmasından ve uygulanmasından sorumlu olan kişilerin amaçlarına bağlıdır (Gönen, 1992:60-64).

2.3.1.Drama Dersi (5.ve 6.Sınıf) Öğretim Programının Amaçları

- Yaratıcılığı desteklemek,
- Yaratıcı olmanın hayatın her alanı için geçerli olduğu vurgulamak,
- Çocukların kendini rahat ifade edebilecekleri ortamı ve olanakları yaratmak,
- Güven duygusunun geliştirilmesini sağlayarak karar verme alışkanlığını desteklemek,
- Daha özgür olmalarını sağlamak,
- Eleştirel düşünme yetisinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Empati becerisini geliştirerek başkalarını anlamanın yollarını açmak,
- Düzgün ve doğru konuşma becerisini geliştirmek,
- İmgelem gücünün önündeki engelleri kaldırmanın yollarını aramak,
- Bağımsız düşünme becerisini geliştirmek,
- Kıyaslama yapma yetisini desteklemek,
- Birlikte bir fikir, bir durum üstüne tartışabilme, sadece kendi fikrini değil başkalarının fikirlerini de dikkate alma becerisini geliştirmek,
- Çocuğun kendini tanımasını sağlayacak olanaklar yaratmak,

- Anlatı oyunları ve alıştırmaları sayesinde sözcük dağarcığını ve doğru konuşma alışkanlığını geliştirmek,
- Denemenin önemli bir öğrenme aracı olduğunu kavratmak,
- Başkalarını anlamada gözlem yapmanın önemini kavratmak,
- Bireysel farklılıkları anlamının yollarını açmak,
- Grup içi çalışmalarda çatışmaların üretken çözümü konusunda farkındalık yaratmak,
- Sanat formlarına karşı farkındalık kazandırmaktır (MEB,2012:8-9).

2.3.2.Dramanın Öğrenciye Kazandırdıkları

Drama öğrencilerde eleştirel düşünme yeteneğinin gelişmesine yardımcı olur. Drama yönteminin değerlendirme aşaması olayların, şahısların analiz edildiği, karakterlerin ruhlarındaki derinliklere inildiği bölümdür. Sırların açığa çıktığı, bütünün parçalanıp daha sonra yeni ve sağlam bir bütünün oluşturulduğu aşamadır. Bir sonraki aşama olan sentez aşamasına her öğrenci katılır, olay oynayanlar ve izleyenlerin bakış açılarından yansıyanlarla yeniden şekillenir. Böylece dinleyici konumunda pasif olarak gözüken öğrencilerin; aslında eleştirel gözle bakabilen iyi gözlemciler olmaları gerektiği gösterilerek, onların da derse aktif olarak katılmaları sağlanmış olur. Sonucun sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi, her iki gruptaki öğrencilerin iş birliği içerisinde çalışarak üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmesiyle mümkün olmaktadır. Böylece değerlendirme bölümünde sorulan sorularla, öğrenciler konu ve karakterlerle ilgili neden sonuç ilişkisi kurarak analiz ve sentez yapabilirler. Öğrencilerin, bu şekilde sürdürülen drama etkinlikleriyle eleştirel düşünme, karar verme, problem çözme becerileri gelişir (Ceylan 2006:14).

Drama, öğrencilerde grup olma ve dayanışma bilincinin gelişmesini sağlar. Bu sayede öğrenciler bir arada yaşayabilme, birlikte karar alabilme, ortak bir amaç uğrunda birlikte çalışabilme alışkanlığı kazanırlar. Drama, öğrencilerin bir gruba ait olmanın hazzını ve güvenini hissetmelerini sağlamış olur. Başka bir kimliğe bürünen, onların hissettiklerini gören ve kendisini başkasının yerine koyabilen bir insan, her

şeyden önce insan kişiliğine saygı duyar ve daha hoşgörülü olur. Bütün insanların aynı özellikleri taşımadıkları gerçeğini anlar. Böylece insana ve çeşitli insan kişiliklerine saygı duymayı öğrenir (Kavcar, 1985:38).

Dramanın öğrenciye kazandırdıkları kısaca şöyle özetlenebilir;

- Çocukların karşılıklı güven ve dayanışma yetenekleri gelişir,
- Çocukların kendine güveni artar,
- Öğrenciler insanların farklı koşullarda nasıl davrandıklarını düşünebilir,
- Öğrenciler duyguları taklit ederek, insan inceleyebilir (Küçükahmet, Borçbakan, Karamanoğlu, 2001:2)
- Öğrencilerin anlama veya yaratıcılık yetenekleri gelişir,
- Öğrencilerin konu ve olayları objektif analiz etme yeteneği gelişir,
- Öğrencinin dil yeteneğini geliştirir (Özden, 1999:175).
- Öğrenci bu etkinliklerde bulunduğca beden dilini kullanmasını da öğrenir; el, kol, yüz ve beden eylemleriyle konuşmasını daha etkili bir duruma getirebilir,
- Öğrencinin dinleme ve izlemeye yönelik dikkati artar,
- Birlikte iş yapma, iş bölümüne gitme, dayanışma gibi toplumsal alışkanlıklar kazanılır,
- Öğrenci içinde bulunduğu grubu yönlendirme, yönlendirme becerisi kazanır (Kıbrıs, 2000:219).
- Karmaşık olaylar anlaşılır hale gelir, Öğrenci eleştirel düşünmeyi öğrenir,
- Soyut teorik olay ve kavramların somutlaştırılması sağlanır,
- Öğrencilerin problem çözme yetenekleri gelişir (Gürdal, Şahin, Çağlar, 2000:108).

2.3.3. Eğitimde Dramanın Tarihçesi

Aytaç'a (1998) göre, Drama yöntemi Antik Yunan'da daha çok günümüzün okul öncesi çağ çocuklarına yönelik eğitiminde ortaya çıkmıştır. Platon, Devlet adlı eserinde özellikler çocukların eğitiminde ruhun geliştirilmesi ve temel vatandaşlık becerilerinin benimsenmesinde oyun ve masallara yer verilmesinden söz etmiştir.

18.yüzyılda ortaya çıkan Aydınlanma Çağı'nda, İngiliz düşünürü olan J. Locke da daha çok, "çocukların yaş kademelerine göre tabiatın kendilerine verdiği oyun arzusu ve zevki, takviye edilmelidir. Çocuklara yaptırılmak istenen şeyler, üstelik bir oyun ve eğlence şekline sokularak yaptırılmalıdır" diyerek çocuk ruhunu anlamaya ve oyun unsurunun önemi üzerinde durmaya dikkat çekmiştir (Aytaç, 1998:171).

J.J.Rousseau ile Eğitimde, asıl dramatisasyon uygulamaları 18. yüzyılda başlamıştır. Rousseau, dramayı yaygınlaştırmak amacıyla açık hava festivalleri önermiş, katılımcı dramaya ağırlık vermiştir ve oyunda duyguların yaşanması gerektiği savunmuştur. Sonraki dönemlerde İngiliz eğitim sisteminde de yapılan yeniliklerle "çocuk merkezli eğitim" başlamış, 1889–1893 yıllarında açılan ilerici okullarda çocuk merkezli eğitime geçilmiştir. Eğitimde dramanın ilk uygulamaları yine bu okullarda görülmüştür (Gönen ve Dalkılıç, 2000:25).

Çocuklarda drama uygulamaları ilk kez İngiltere ve Amerika'da başlamıştır. 1911 yılında İngiltere'de Harriet Finlay-Johnson adında bir köy öğretmeni derslerinde dramayı kullanarak çocukların beceri ve yaratıcılıklarını test edebilecekleri bir ortam yaratmıştır (Bozdoğan, 2003:32).

John Dewey çocuk merkezli eğitime 1921'lerde geçildiğini söylemiştir. Frank Cisec ise çocuğun kendini sanatla eğitmesi gerektiğini vurgulayan ilk kişi olmuştur. Harriet Finley Jhonson okulda uygulanan drama yönteminin okul tiyatrosundan farklı olduğu üzerinde durmuştur. Cook dramayı farklı bir şekilde ortaya koyarak bunun okullarda yapmaya değer tek etkinlik olduğunu vurgulamış ve böylece dramanın kuramsal temellerini oluşturmuştur. Viola Spolin 1963'te "Tiyatro İçin Doğaçlama" adlı bir kitap yayınlamıştır. Kitabında çocuğun içinden geldiği gibi rol oynamasının gerek fiziksel gerek zihinsel gerekse sezgisel olarak ona tecrübeler kazandıracağını

söylemiştir. Newson ise raporunda dramanın daha çok psikoterapik yönü üzerinde durmuş ve çocukların drama yolu ile problem çözme becerisine kavuşabileceğini vurgulamıştır (Aral, Baran, Bulut, Çimen, 2000:34-35).

Türkiye’de yaratıcı dramının çağdaş anlamda başlangıcı İnci San ile Tamer Levent’in bir araya geldiği 1980’li yıllara kadar uzanır. Bu durum bundan öncesinde yapılan küçük erimli çalışmalar olsa da alanın akademik bir ortamda ele alınmasına karar verilen bir zamanlamayı içerir. Bu nedenle bu tarih ya da bu buluşma bir yönüyle Türkiye’de eğitimde yaratıcı drama hareketlerinin de başlangıcını oluşturur. Tamer Levent, Devlet Tiyatrosu sanatçısıdır ve Devlet Konservatuvarı tiyatro bölümünde okuduğu yıllarda kendi öğretmenlerinin oyunculuk eğitiminde sadece onların doğrularının geçerli olması anlayışına karşı çıkmıştır. Onun bu karşı çıkışı eğitimde yenilik anlayışı ve arayışlarının da ilk ipuçlarını oluşturur (Adıgüzel, 2012:251).

1943 yılında ilk baskısı yapılan ve 1950’de de genişletilmiş biçimiyle yayımlanan "Okullarda Dramatizasyon" adında bir kitapçık Selahattin Çoruh tarafından yazılır. Çoruh, kitabında dramatizasyonun okullara girişi, Çocuk ve Dramatik etkinlikler, Öğretim İlkeleri ve Dramatizasyon, Okul-Aile işbirliğinde Dramatizasyonun Rolü, Dramatik Gösteriler, Tiyatro, Kuklalar, Karagöz, Radyo Temsilleri, gibi bölümlere yer verir. Türkiye’de tiyatronun dışında dramatizasyonu vurgulayan ve doğrudan öğretmenlere yönelik uygulama örnekleri veren önemli bir ilk kitaptır (Adıgüzel, 2012:270).

1965 yılında Emin Özdemir tarafından yazılan “Uygulamalı Dramatizasyon” isimli kitapta, dramatizasyonun temel amacının eğlenerek öğretmek olduğunu bu nedenle Türkçe öğretimi dışında diğer bütün derslerin öğretiminde kullanılmasının uygun olduğu belirtilmiştir (Özdemir, 1965:13).

Türkiye’de dramının çağdaş bir yaklaşımla ele alındığı dönem 1980’li yılların başıdır. İnci San ile Tamer Levent’in sanat eğitimi ve tiyatro alanlarında çalışmaları görülmektedir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitim Ana Bilim Dalı ve 1990’da Çağdaş Drama Derneği’nde, eğitimde yaratıcı drama çalışmaları başlatılmıştır ve eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği ve okul öncesi

öğretmenliği programlarında zorunlu ders olarak yer almıştır (Öztürk, 2001; Tuluk, 2004:11).

1979’da Bolton, “Eğitimde Dramanın Kuramına Giriş” adlı kitabında çocuğun çevresini anlayıp çevresiyle uyumlu bir yaşam sürmesi konusunda dramanın önemini vurgulamış, McCaslin ise 1984 yılında yaptığı çalışmasında çocuğun aktif katılımcı olabilmesi için yeteneklerini yaratıcı drama yoluyla geliştirebileceğini belirtmiştir (Önder, 2004:36).

“Drama çalışmalarındaki önemli gelişmelerden birisi de San ve Levent’in öncülüğünde 1990 yılında Çağdaş Drama Derneği’nin kurulmasıdır. Dernek 1990 yılından bu yana dramanın ülkemizde yaygınlık kazanması, çocuk ve gençlere yaratıcılığın kazandırılması, dramanın öğretimde bir yöntem ya da disiplin olarak yerleşmesi, tiyatrodaki bir öğretim yöntemi olarak kullanılması ve bu alana yayılması açısından seminer ve kurslar düzenleme anlamında önemli boyutlarda yol kat edilmesinde önemli rol oynamıştır.” (Karakuş, 2000:30).

2.3.4.Eğitimde Drama Etkinliklerinin Teknikleri

Drama yöntemi kullanım açısından geniş özelliklere sahip olduğundan drama etkinliklerinin içerisinde çok sayıda farklı teknikler kullanılmaktadır. Ancak literatürde yaygın olarak kullanılması tercih edilen drama etkinliklerini aşağıdaki şekilde açıklayabiliriz.

2.3.4.1.Rol Oynama

Bu tekniğin özünde, bir hikâyeyi, bir yaşam durumunu, bir şiiri veya birbirine bağlı olaylar dizisini bir grup çocuğun konuya bağlı kalmadan kendi hayal güçlerine göre canlandırmasıdır (Bilen, 1993:128).

Bu teknikte öğretmenin rolü, dramatizasyon için koşullar ileri sürerek (kurarak), kılavuz sorular hazırlayarak dramanın içeriğini oluşturmaktır (Bilen,1993: 128). Öğrenciler burada kendi yaratıcılıklarını işin içine katacağı için onlara mümkün olduğunca alternatif sunmak gereklidir. Öğrenciler hazırladıkları rolü canlandırmaya başladıklarında öğretmen zorunlu olmadıkça oyunu kesmemelidir. Oyunun sonunda

öğretmen öğrencilere neler hissettiklerini, canlandırdığı tip ve davranışların sebeplerini tartıştırmalıdır (Özden, 1999:148).

2.3.4.2.Doğaçlama

En önemli çalışma tekniklerinden biridir. Doğaçlama ile serbest drama etkinlikleri kastedilmektedir. Öğrenciler sözel ya da sözel olmayan, basit, kendiliğinden ifade tarzları ile bir durumu ya da olayın akışını, gelişimini canlandırırlar (Önder, 2001:140).

Verilen bir durum ya da nesnenin göz önünde bulundurularak anında, kendiliğinden (spontane) canlandırma yapılır. Kim?, Ne?, Nerde?, Kimle? gibi değişkenler doğaçlamaya yön verir. Doğaçlama, kalıpları önceden belirlenmeksizin herhangi bir şey ya da durumla ilgili olarak değişik anlatım araçlarını kullanmaktır. Özgür yaratma eylemi olarak da tanımlanabilecek doğaçlama, kullanıldığı alana bağlı olarak biçimsel değişiklik gösterir (Öztürk, 2007:129)

2.3.4.3.Rol Değiştirme

Eğitici drama etkinliği sırasında farklı rolleri oynayan çocukların, rollerini değiştirmeleri; farklı rolleri denemelerini, yaşamalarını sağlayarak, onların öğrenme ve anlama becerilerini zenginleştirebilir (Önder, 2001:138).

2.3.4.4.Anlatı Tekniği

Konuşma becerisinin gelişimine bağlı olarak herkes bir şeyler anlatır. Bazen kendi yaşadıklarını ya da bilgisini, bazen de duyduğu ya da gördüğünü anlatır. Ancak, teknik olarak anlatının dramada kullanımı, değişik biçimlerde olabilir. Bir öykünün canlandırılması sırasında özetleme yapmak için anlatıya başvurulabilir. Bir karakter bir öyküyü anlatırken diğerleri onu canlandırabilir ya da sahneler birbirine bağlı olarak anlatılır, üzerine yorumlamalar ve çözümlenmeler yapılır. Anlatı tekniği, dil gelişimini, estetik eğitimi ve sosyal davranışları geliştirmek için olanaklar sunar. Drama içinde anlatıyı kullanma düzeyi, katılımcıların ortak kararlarının yanı sıra canlandırmanın dramatik örgüsüne de bağlıdır (Öztürk, 2007:127).

2.3.4.5.Pandomim

Pandomim yolu ile dramada canlandırabilecek olan davranışlar, olaylar, nesnelere adeta sınırsızdır. Örneğin, okul öncesi çocukları ile çalışırken öğretmen, onların dış firçalama davranışını Pandomim ile yapmalarını isteyebilir ya da çocuklar sanki lavaboda su ve sabun kullanıyormuş gibi el yıkama hareketlerini gösterebilirler (Önder, 2001:143).

2.3.4.6.Müzikle Drama

Canlandırılacak temalarda konuşmanın varlığı, bir yandan öyküyü oluştururken diğer yandan da anlaşılmayı kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır. Bunun için tartımlı (ritmik) konuşma kalıpları öncelikli olarak kullanılmalıdır. Oluşturulan koronun, müziklerin yanı sıra vurgulanması istenenleri yinelemesi, güçlendirici ve coşturucu özellik taşır. Kısa şiirler, oyun şarkıları ve masallar ilk alıştırmalar olarak işlenebilir. Özellikle masalların kişilere, canlılara, yaşantılara ve durumlara ilişkin sunduğu olanaklar ve çocukların ilgisini çekme gücü çoktur. Masalların gerçekliğe olan uzaklığı (konuşan hayvanlar, dönüşümler, doğaüstü şeyler vb.) bu biçimlenmiş ilişki içerisinde büyük bir canlandırma olanağı sağlar. Masalların yanı sıra, öyküler, efsaneler ve resimli kitaplar da kullanılabilir. Ele alınacak yazın (edebiyat) türleri için oluşturulabilecek şarkı, çalgı, devinim, söz, sahne düzenlemesi, maske gibi parçaları barındıran daha bütüncül sanatsal yaratıcılık anlayışı oluşturulabilir (Öztürk, 2007:165).

2.3.4.7.Donuk İmge

Drama sırasında önemli bir durumu gerçekleştirilirken öğrencilerin/ katılımcıların donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Oyundaki eylem ve söz, bir fotoğraf gibi ya da videodaki gibi dondurulur. Öğretmenin/liderin düzenlemesiyle gerçekleştirilen imgesel fotoğraflara, o doğaçlamanın dışında kalan diğer öğrenciler/ katılımcılar tarafından bu imgeler üzerinde kısa süreli konuşularak ve çözümleme yapılır. Özellikle anlamların somut imgelere dönüştürülmesi, duyguların en ekonomik ve denetimli biçimde kümedekiler tarafından yorumlanması olasıdır. Donuk imgeler, bireysel ya da küme olarak duruş bulmayı gerektirir. Kümelerden, diğer hazırlanmış donuk imgeleri içeren öykü anlatmaları istenebilir. Bu, sözlü doğaçlamalara eğilimi az olan öğrenciler için etkili bir yoldur. Donuk imgeler

düşünce izleme, forum tiyatrosu, önceki/sonraki sahne teknikleriyle yararlı biçimde birleştirilebilir (Öztürk, 2007:128).

2.3.4.8.Öykü Canlandırma

Bu teknikte öğretmen öykünün/olayın geçtiği sahneyi (yeri) sözel olarak tanımlarken, çocuklara öyküde canlandıracakları hareketleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin bu hatırlatmasıyla öğrenciler, öykünün o bölümünü oynarlar. Canlandırma sırasında öğretmenin, önceden rol verdiği karakterler, kendilerine sıra geldiğinde ortaya çıkıp rollerini oynarlar. Onların nerede harekete geçeceklerini öğretmen ya açıkça sözel olarak söyleyerek ya da önceden kararlaştırılan bir işaret ile (başıyla işaret vererek ya da ksilofona vurarak) belirtebilir (Önder, 2001:145).

2.3.4.9.Bilinç Koridoru

Dramada olay örgüsü devam ederken ana karakterin karşılaştığı herhangi bir ikilemi ya da içinden çıkamadığı durumu görmesine yardımcı olan bir tekniktir. Sahne düzeni kişilerin yüzlerinin birbirine dönük olmasını gerektirir. Ana karakter, insanların oluşturduğu iki sıra arasında yürür ve bu sırada küme üyeleri kahramanın karar veremediği konuda kendi görüşlerini söylerler. Öğrencilerin her biri değişik düşünce ve duyguları yansıtan birer cümle söyleyerek karakterlerin vicdanının sesi olurlar. Bazılarının görüşlerine uymayan karşıt görüşler olabilecek düzenleme yapılır. Bu süreçte, koridor boyunca önerilen düşünceler ve duygusal uyarımlar, karakterin bir karara varmasına yardımcı olurlar. Ana karakter geçidin sonunda kararını verir (Öztürk, 2007:128).

2.3.4.10.Zihinde Canlandırma

Çocukların gözlerini kapatmaları istenerek öğretmenin yönlendirmesiyle bazı görüntüleri zihinlerinde canlandırmaları istenir. Böylece çocukların yaşadıkları durumları daha iyi algılamalarına ve zihinlerinde kalıcılığı artırmalarına yardımcı olunur (Önder, 1999:141). Ayrıca bu becerinin öğrenciler tarafından kazanılması için onların somut nesnelere bakmalarının ardından gözlerini kapatmaları ve zihinlerinde canlandırmaları istenebilir. Ardından gözlerini açmalarını sağlayarak gördüklerini ifade etmeleri istenebilir (Çalışkan ve Karadağ, 2008:137). Rahatlama çalışmaları sırasında kullanılabilir (Önder, 1999:141).

2.3.5.Dramanın Planlanması ve Uygulanması

Drama çalışmalarının uygulanmasında takip edilmesi gereken aşamalar vardır. İlk aşamada katılımcıların kaynaşması dramayı uygulamaya hazır olması için etkileşimde bulunurlar. İkinci aşamada seçilen konulara uygun doğaçlamalar yapılır oyunlar oynanır. Son aşamada ise katılımcıların süreç içerisinde neler hissettikleri, yapılan canlandırmalar ve doğaçlamalar üzerinde değerlendirme yapılır.

Drama çalışmasının aşamaları;

2.3.5.1.Hazırlık-Isınma Aşaması

Bu aşama öğrenciler arasında bir dinamizm oluştururken, aynı zamanda onların birbirlerine ısınmalarını/alışmalarını sağlar. Ayrıca canlandırma aşamasına hazırlık özelliği taşır. Bu aşamada oyunlarla öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini gözlemleyip ısınmalarını sağlayarak, çalışılacak konuya hazırlanmalarını kolaylaştırır. Oyunun bir eğlence olarak algılanmasının oluşturacağı sıkıntıları yaşamamak için, oyunların diğer aşamalarda da kullanılabilir bir etkinlik olduğu vurgulanmalıdır. Bu aşama canlandırılacak konunun belirlendiği, verildiği, öğrencilerin tek tek doğaçlamanın ya da küçük grupların belirlendiği aşamadan oluşur (Turan, Sünbül, Akdağ, 2009:367).

2.3.5.2.Canlandırma Aşaması

Canlandırma; bir konunun süreç içinde biçimlenip ortaya çıktığı, belirlendiği, biçimlendirildiği tüm oluşum çalışmalarının yapıldığı aşamadır. Canlandırılacak konu çerçevesinde bir başlangıç noktası olan, doğaçlama, rol oynama ve diğer tekniklerin kullanıldığı bir aşamadır. Eğitimde drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar, değerlendirmeler bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapılır. Saptanan temayı işlemede oluşturulan dramatik anları çözmek için gerekli olan stratejilerin (tekniklerin) kullanımı daha çok bu aşamada gerçekleştirilir. Bu aşamadaki canlandırmalar bireysel olacağı gibi küçük ya da büyük gruplar yoluyla da olabilir. Canlandırmalar sonucunda ortaya çıkan oluşumlar üzerine bir sonraki aşamaya devam edilebilir (Adıgüzel, 2007:28).

2.3.5.3.Değerlendirme-Tartışma-Paylaşım Aşaması

Drama çalışmalarının değerlendirildiği aşamadır. Dramada verilmek istenenlerin özü, değeri ve niteliği bu aşamada saptanır. Genel olarak önceden belirlenen hedefler ve oluşumlar üzerine tartışmalar bu aşamada yapılır. Öğrenilenlerin kazanıma dönüşüp dönüşmediği ve bu durumun gelecek yaşantılara etkisinin olup olmayacağı, tüm drama yaşantı ve süreçlerinin nasıl algılandığı, anlaşıldığına yönelik duygu ve düşüncelerin paylaşılması bu aşamada olur. Sosyal Bilgiler dersinde dramanın bir yöntem olarak kullanılması durumunda dersin kazanımına yönelik yapılacak değerlendirme çok yönlü olabilir. Yani bilgi düzeyinde, tutumları ölçme ya da ürüne yönelik değerlendirme yapılabilir. Değerlendirme, grupla yapılacak tartışmalar ya da rol dışında çeşitli yazma çalışmaları (mektup, yazın türleri, gazete çıkarma) gibi durumları ölçmeye yönelik olabilir (Turan vd., 2009:368).

2.4.Sosyal Bilgiler Dersinde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması

Sosyal Bilgiler dersi ve sosyal bilimlere giren disiplinlerin öğretiminde, öğrencilerin düzeyi ve gereksinimleri temel hareket noktası olacaktır. Öğrencilerin bilgi ve davranış olarak düzeylerinin belirlenmesi ve öğretimin bu temele dayandırılması önemli bir gerekliliktir. Onların gereksinimlerinin neler olduğu kesinlikle göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, eğitim ve öğretimin planlı bir etkinlik olduğu; bireysel ayrılıklar nedeniyle rehberlik konusuna özenle eğilmek gerektiği, her konuda ekonomik davranmaya özen göstererek, öğretimde somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru bir sıra izlenmesi gerektiği hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bunun yanında, Bir eğitim sisteminin yetiştirmek istediği insan tipi, amaçlar aracılığıyla belirlenmiştir. Programda yer alan her bir ders (Sosyal Bilgiler dersi de) belirlenmiş olan nitelikleri taşıyan insanı yetiştirmede bir araç olarak kullanılacaktır. Bu alanda başarılı olmada, izlenecek öğrenme-öğretme stratejilerinin önemi büyüktür. (Sözer, 1998:76).

Soyut kavramların yoğunlukta bulunduğu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde dramanın kullanılması başarıyı artıracı bir etkiye sahiptir. Sosyal hayatta yüz yüze gelinen durumları drama ile istenilen anda yeniden canlandırmak mümkündür. Çocukların erişemeyecekleri durumları yaşama ve öğrenme imkânı verir.

Öğrencilerde bulunan düşünme, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma yetilerinin etkili bir şekilde gelişmesi açısından onlara olumlu faydalar sağlar (Çalışkan ve Karadağ, 2008:99).

Sosyal bilgiler dersi öğretmenler ve öğrenciler arasında problem çözme ve eleştirel düşünme açısından drama yönteminin uygulanabileceğini göstermiştir. Sosyal bilgiler içerisinde tarihi, kültürel, politik konuların yer alması sebebiyle buradaki olaylar drama yöntemiyle canlandırıldıktan sonra üzerinde fikir alışverişinde bulunma imkânı sağlar (Üstündağ, 2006:307-308). Drama sırasında sosyal bilgiler dersinin içeriğine uygun olarak kullanılacak gazete, tarihi doküman gibi materyaller de sağlam birer dayanaktır (Üstündağ, 2006:308). Drama liderinin resim, sinema, mimari, sanat tarihi, sanat eğitimi, gelişim ve eğitim psikolojisi, sosyoloji, antropoloji gibi alanlarda bilgi sahibi olması ve bunları dramada uygulayabilmesi gerekmektedir (Aslan, 2006:391-392).

Öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama tarih, dil, matematik gibi değişik disiplinlerin öğretiminde kullanılmaktadır. Yaratıcı dramayı bir yöntem yani bir araç olarak değerlendiren öğretmen, bu süreçleri çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanır. Çocukların gerçek yaşamda karşılaşabilecekleri sosyal deneyimleri kurgulayarak oynamalarını sağlar. Bu süreçte çocuklar çalışılan konuya ilişkin bir dramatik anın içinde varsayarlar ve böylece o konuyu daha derinlemesine inceleyip öğrenirler (Sağlam, 1997:9).

2.5.Alanla İlgili Araştırmalar

Üstündağ (1998), “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişiyeye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi” isimli doktora tezinde, İlköğretim sekizinci sınıfta okutulmakta olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde yer alan “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ödevlerimiz” ünitesinin öğretiminde, yaratıcı dramanın öğrencilerin erişilerine ve derse yönelik tutumlarına etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara bakıldığında; yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında toplam erişiş puanları açısından anlamlı bir fark bulunduğundan, yaratıcı dramayla öğretim daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grupların derse yönelik tutumları açısından yaratıcı

dramanın uygulandığı deney grubunun son tutum puanları ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun son tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğundan, yaratıcı dramayla öğretimin öğrencilerin tutumları açısından da daha etkili olduğu görülmüştür.

Koç (1999), “Yaratıcı Drama’nın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Öğrenmeye Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin “Türklerin Anadolu’ya Yerleşmesi” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğrenci başarısı üzerine etkilerini araştırmıştır. Araştırmada, yaratıcı dramanın yöntem olarak etkili olduğu, uygun konuların seçilerek öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Şimşek (2001), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Artırılmasında Kullanılması” isimli yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler öğretiminde drama tekniğinin kullanımının kalıcılığın arttırılmasına etkisini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı grupta öğrenmenin ve öğrenilenlerin kalıcılığının daha fazla olduğu görülmüştür. Ancak alanyazında hem bütünlüğü sağlamak açısından olsun hem de kavram karmaşıklığına yol açmamak açısından drama kavramının yaratıcı kavramıyla birlikte kullanılması ve yaratıcı dramanın bir teknik değil de bir yöntem olarak kabul edilmesi yaratıcı dramanın doğru algılanması ve özümsemesi açısından oldukça önemlidir.

Atar’ın (2003) araştırmasında eğitici dramanın, sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde hatırd tutma ve başarı düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yapılan çalışma 2001-2002 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili, Ümraniye ilçesi Çağrıbey İlköğretim Okulu 6/A ve 6/C sınıfındaki 78 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma için ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya ve dünyamız ünitesi seçilmiştir. Araştırma sonucunda drama tekniği kullanılarak ders işlenen grupta öğrenmenin ve öğrenilenlerin akılda kalıcılığının daha fazla olduğu görülmüştür.

Yalçın (2004), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenmeye etkisi ve çevre sorunlarına yönelik tutumlarda etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma

sonucunda; yaratıcı drama yönteminin düz anlatım yöntemine göre öğrencilerde öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği, ancak tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Taşkıran (2005), “Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde, eğitimde dramanın Sosyal Bilgiler Dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramı gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu saptamıştır.

Debre (2008), “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, öğrencinin öğrenme sürecine tüm duyu organları ile katılımını sağladığı, bu durumun da akademik başarıyı arttırdığı, düz anlatım yöntemi ile işlenen derslere oranla öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini sağladığı, öğrenme ünitesine karşı öğrencilerin olumlu motivasyon geliştirmelerini sağladığı, öğrenmenin eğlenceli bir etkinlik haline gelmesini sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aykaç (2008), “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışmada; yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğunu saptamıştır.

Sever, Yalçınkaya ve Mazman (2009), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Bir Öğretim Yöntemi: Dramatizasyon” adlı makalelerinde Dramatizasyonun, Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını yerine getirebilmesi için öğrenciyi aktif, öğrenmeyi kalıcı kılan, öğrencilerin ilgisini çeken ve zevkli bir öğrenme ortamı oluşmasına yardım eden etkili bir öğretim yolu olduğunu aktarmışlardır.

Göncüoğlu (2010), “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum

ve Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler dersi demokrasi konularının öğretiminde işbirlikli öğrenme ve drama yönteminin öğrenci başarısını arttırma konusunda düz anlatım yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinde drama yöntemi kullanımı konusunda alanla ilgili benzer çalışmalar ışığında bazı örnekler incelendiğinde çağdaş eğitim yöntemlerinden drama ile yapılan ders anlatımları geleneksel yaklaşımlara göre pozitif yönde sonuçlara yol açtığı görülüyor.

İncelenen çalışmaların bir kısmında dramanın öğrencilerin tutumlarına ve akademik benlik algılarına etkisinde pek bir değişime yol açmazken, önemli bir kısmında olumlu etkide bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Değerlendirmeler dramanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir etkili bir öğretim yöntemi olduğunu, özellikle soyut kavramların somutlaştırılması açısından önemli etkide bulunduğunu gösteriyor. Bunun yanında dramanın Sosyal Bilgiler dersini kalıcı hale getirmede tek başına yeterli olmayacağını da gösteriyor.

6.sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının öğrenci başarısına etkisinin incelendiği bu tez, dramanın etkisinin incelendiği önceki çalışmalarla birlikte alana yönelik değerlendirmelere kaynak oluşturabilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMA MODELİ VE YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem ve veri toplama araçları hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel özelliklerin incelendiği deneysel bir çalışmadır. Araştırma modeli olarak Son-test Kontrol Gruplu Model tercih edilmiştir.

Son-test kontrol gruplu modelde de, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Gruplara, yalnızca son-test uygulanır (Deney sonu ölçme yapılıır). Çoğu denemelerde ön-testin uygulanması ya olanaksız ya da gereksizdir. Grupların yansız atama ile oluşturulması, deney öncesi benzerliği sağlamak için yeterli sayılabilir. Böylece de, deney öncesi ölçmenin iç ve dış geçerlik üzerindeki olumsuz etkileri önlenebilir (Karasar, 2009:98).

6.sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın desenini son-test kontrol gruplu seçkisiz desen oluşturmuştur. Bu yolla araştırmada deney öncesi ölçümün iç ve dış geçerlik üzerindeki olumsuz etkisinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Başka bir deyişle, son-test kontrol gruplu seçkisiz desen kullanılarak, ön-testin, son-test olarak tekrar uygulanacak olmasından doğabilecek hatırlama etkisinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ancak, bu da bağımlı değişkene ait deney öncesi ölçümlerin yapılmamış olmasından doğabilecek sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Bu araştırmada ön-testin yapılmamasından doğabilecek eksiklikler, araştırmaya katılan öğrencilerin 5.sınıf Sosyal bilgiler dersi sene sonu ders başarı notlarının istatistiksel olarak kontrol edilmesi, öğrencilerin 6.sınıfta ilk dönem girmiş oldukları ilk Sosyal Bilgiler sınavının ortalaması alınarak giderilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 5.sınıf Sosyal Bilgiler sene sonu ortalamaları deney grubunda 61.10, kontrol grubunda 60.22, 6.sınıf ilk dönem ilk sınavda deney

grubunda 64.13, kontrol grubunda 63.23 olarak tespit edilmiş, böylelikle grupların denklığı ortaya çıkmıştır. Böylelikle elde edilecek bilgilerin daha geçerli ölçütlerde değerlendirilmesi sağlanmıştır.

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmaya çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Batman ili, Kozluk ilçesinde resmi okullar arasında yer alan 75.Yıl Ortaokulu'nda öğrenim gören 6.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu sınıflar arasından bir deney ve bir kontrol grubu oluşturulmuştur.

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim-öğretim yılı 75.Yıl Ortaokulu öğrencileri, deney grubunu aynı okulun 6/B sınıfındaki 30 öğrenci, kontrol grubunu ise aynı okulun 6/C sınıfındaki 30 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin gruplara göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrenciler

Öğretim Yöntemi	F	%
Drama	30	50,0
Geleneksel	30	50,0
Toplam	60	100

Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Erkek	Kız	Toplam
Deney	11	19	30
Kontrol	26	4	30
Toplam	37	23	60

2012-2013 eğitim-öğretim yılı I. yarıyılında 75.Yıl Ortaokulu 6. sınıflardan 6/B sınıfı deney, 6/C sınıfı ise kontrol grubu olarak seçkisiz, aralarında herhangi bir

kriter gözetmeksizin tarafsız şekilde atanmıştır. Araştırma deney grubunda 30, kontrol grubunda 30 öğrenci olmak üzere toplam 60 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Deney grubu öğrencilerine 3 hafta boyunca drama yöntemine uygun ders işlenmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemle ders işlenmiştir. Deney grubunda Altun, Doğan ve Uzun (2011) tarafından hazırlanan ders kitabının *İpek Yolunda Türkler* ünitesinin içeriği drama yöntemine uygun şekilde ders planları ve aktiviteler hazırlanarak işlenirken, kontrol grubunda aynı kitaptaki konular geleneksel yaklaşımla işlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın modeli yöntem kısmında da belirtildiği gibi Son-test Kontrol Gruplu Modeli olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın probleminin istatistiksel analizi için gerekli verileri toplamak amacıyla *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç konularının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla başarı testi uygulanmıştır.

Araştırmacı tarafından *İpek Yolunda Türkler* ünitesinin drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla detaylı bir araştırma yapılarak, çoktan seçmeli bir test geliştirilmiştir. Testi oluştururken soruların *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç konularını kapsayacak şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Testte bulunan her bir soru için dört seçenek sunulmuş ve öğrencilerden kendilerine en doğru gelen seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Başarı testini oluşturan sorular, geçmiş yıllarda SBS’de çıkan sorular göz önünde bulundurularak ve okullarda yardımcı kaynak olarak kullanılan kitaplardan yararlanarak hazırlanmıştır.

Kapsam geçerliliği için uzman görüşüne başvurulmuştur. Soruların güvenilirliğini için hazırlanan 25 soruluk test aynı okuldaki 6/A ve 6/D sınıflarında ön uygulanmıştır. Testin güvenilirliğini belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, madde gücü 1 ile 0’ a yakın olan maddeler, madde ayırt ediciliği bakımından ise 0, 30’un altında olan 5 madde testten çıkarılmıştır (Aşağıda tablodaki sorular). Başlangıçta 25 maddeden oluşan veri toplama aracı böylelikle 20 maddeye düşürülmüştür. Uzmanların görüşleri ve öğrencilerin testi doldururken

verdikleri dönütler (soruların anlaşılıp anlaşılmaması, yaptıkları duraklamalar, içerik anlamında verdikleri geri bildirimler) doğrultusunda gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra teste son şekli verilmiştir. Testin güvenilirliği de KR-20 analiziyle 0,81 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3: Değerlendirme Dışı Bırakılan Sorular

	Çıkan Sorular	Madde Güçlüğü	Madde Ayırt Ediciliği
1	Yalnızca Orta Asya'da yapılan araştırmalar Türklerin eski tarihi ile ilgili yeterli ve doğru bilgilere ulaşmamızı sağlamaz. Türk tarihi, Orta Avrupa'dan Çin Seddi'ne, Hint Okyanusu'ndan Sibiryaya içlerine kadar tüm Asya ve Avrupa'da araştırılmalı, Çin, Roma, Bizans ve İran kaynaklarından yararlanılmalıdır. Türk tarihini araştıran bir kimsenin böyle bir öneride bulunmasının nedeni aşağıdakilerden hangisi olamaz?	0,28	0,15
2	Orta Asya'da yaşayan Türkler yabancı bir devletin esareti altına girmektense başka bir bölgeye göç etmeyi tercih etmişlerdir. Bu durum Türklerde aşağıdakilerden hangisine önem verildiğinin kanıtıdır?	0,23	0,10
3	Kök Türklerde yazılı hukuk anlayışı gelişmemiş, buna karşılık sözlü hukuk kuralları yaygın şekilde kullanılmıştır. Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?	0,26	-0,20
4	Kök Türkler, Gök Tanrı dinini benimsedikleri halde, başka dinlere inanan topluluklara karşı son derece iyi davranmışlardır. Bu durum Kök Türklerin aşağıdaki özelliklerden hangisinin bir sonucudur?	0,91	0,25
5	İslamiyet öncesi Türk devletlerinde; I. Önemli konuların Kurultayda görüşülüp karara bağlanması II. Devletin doğu-batı olarak iki koldan yönetilmesi III. Gök Tanrı inancının yaygın olması IV. Toprağa bağlı bir sınıf ayrımının oluşmaması gibi özelliklerden hangileri demokratik bir yönetim uygulandığını göstermektedir?	0,20	0,20

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere uygulanan test değerlendirmeye tabi tutulmadan önce, gözden geçirilerek kurallara uygun olarak doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiş, bütün testlerin istenilen şekilde doldurulduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme toplam 60 test üzerinde yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve t testi istatistik işlemleri kullanılmıştır. İstatistiksel analizler bilgisayar ortamında Microsoft Excel ve SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programları kullanılarak yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan başarı testi ile ilgili istatistikî bilgiler bu bölümde açıklanmıştır. Bunlar içinde test maddeleri açısından bulgular, test maddeleri farklılık düzeyleri açısından bulgular detaylı şekilde verilmiştir.

4.1.Test Maddeleri Açısından Bulgular

Araştırma için hazırlanan 20 soruluk başarı testine öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda verilmiştir. Doğru cevapların büyük çoğunluğu deney grubu öğrencileri tarafından kodlanmışken yanlış cevaplar genellikle kontrol grubuna aittir.

Kimi soruların doğru cevaplarına doğru cevap verenlerin oranı % 50'yi bulmazken kimi sorular ise % 50'nin üstünde bir oranda doğru cevaplanmıştır. Oranlar % 50'den uzaklaştıkça maddelerin anlamlılık düzeyleri olumsuz etkilenmektedir.

Tablo 4: Test Maddeleri Açısından Bulgular

S N	Sorular	Madde Analizi		Şıklar				
		Madde Güçlüğü	Madde Ayırt Ediciliği		A	B	C	D
1	Günlerden bir gün Ay Han bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuk anasından bir defa süt emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve kıymız istedi. Kırk gün sonra büyüdü yürüdü oynadı. Günlerden gecelerden sonra yiğit oldu. Yukarıdaki paragraf Oğuz Kağan destanından bir alıntıdır. Paragrafa bakarak destanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz?	0,48	0,49	F	15	9	29	7
				%	25,0	15,0	48,3	11,7
2	Eski Türklerde devlet işlerinde hakana yardımcı olan, devletin ileri gelenlerden oluşan meclise ne ad verilirdi?	0,61	0,37	F	5	14	4	37
				%	8,3	23,3	6,7	61,7
3	Orta Asya'da iklimin değişmesine bağlı olarak ekonomik zorlukların yaşanması ve boylar arasında	0,45	0,51	F	8	27	12	13
				%	13,3	45,0	20,0	21,7

	<p>çatışmaların olması Türklerden bir kısmının Ön Asya, Hindistan ve Avrupa'ya göç etmesine neden olmuştur. Göç eden Türkler gittikleri yerlerde büyük devletler kurmuşlar, başta madenlerin işlenmesi olmak üzere askerlik, devlet teşkilatı gibi konularda hakim oldukları yerlerdeki ulusları etkilemişlerdir.</p> <p>Bu bilgilerde Türk göçleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?</p>							
4	<p>Hunlar 375 yılında Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan birçok kavmi önlerine katarak hızla Avrupa'ya doğru ilerlediler. Hunların göçe zorladığı bu kavimler Avrupa'nın değişik bölgelerine yerleştiler. Tarihte bu olaya Kavimler Göçü denilmektedir. Buna göre, Kavimler Göçü'nün aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlaması beklenir?</p>	0,50	0,47	F	30	10	11	9
				%	50,0	16,7	18,3	15,0
5	<p>Uygurlar daha önceki Türk Devletlerinden farklı olarak tarım yapmışlar, saraylar ve tapınaklar kurmuşlar, rahat ve bol kıyafetler giymişlerdir. Buna göre Uygurlar hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?</p>	0,51	0,46	F	8	11	31	10
				%	13,3	18,3	51,7	16,7
6	<p>Büyük Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra Batıya göç eden hunlar hangi devleti kurmuşlardır?</p>	0,46	0,52	F	12	28	16	4
				%	20,0	46,7	26,7	6,7
7	<p>Aşağıdakilerden hangisi Hunlara ait bir destandır?</p>	0,78	0,30	F	6	5	2	47
				%	10,0	8,3	3,3	78,3
8	<p>Türklerde hakan'ın erkek çocuklarından hangisinin ileride başa geçeceği belli değildi. Tüm şehzadeler taht üzerinde hak iddia edebilirdi. Bu durum aşağıdakilerin hangisine yol açmıştır?</p>	0,43	0,52	F	11	11	26	12
				%	18,3	18,3	43,3	20,0
9	<p>Çin egemenliğine girmek istemeyen Kuzey Hunları Orta Asya'dan Balkanlara doğru göç etmişlerdir. Bu gelişme aşağıdakilerden hangisine yol açmış olabilir?</p>	0,35	0,55	F	8	21	19	12
				%	13,3	35,0	31,7	20,0
10	<p>İslam öncesi dönemde Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinde hükümdarların yetkileri sınırsız değildi. Aşağıdakilerden hangisi Türklerde hükümdarın</p>	0,40	0,55	F	13	10	13	24
				%	21,7	16,7	21,7	40,0

	yetkilerinin sınırsız olmasını engellemiştir?							
11	Orta Asya Türk devletlerinde boylar arası mücadeleler sık biçimde yaşanıyordu. Bu mücadeleler aşağıdakilerden hangisini zorlaştırmıştır?	0,53	0,45	F	32	4	12	12
				%	53,3	6,7	20,0	20,0
12	Aşağıdaki Türk topluluklarından hangi-sinin, dini alanda Çinlilerden daha fazla etkilendiği söylenebilir?	0,46	0,50	F	10	13	9	28
				%	16,7	21,7	15,0	46,7
13	Uygurlara ait olan Karabalgasun Yazıtı'nda“Evvelce et yiyen kavim şimdi pirinç yiyecekti” ifadesi ile Manihaizm dini hakkında bilgi verilmiştir. Yukarıdaki paragrafa göre Manihaizm dini hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?	0,58	0,40	F	35	5	17	5
				%	55,0	8,3	28,3	8,3
14	Tarihte ilk yerleşik yaşama geçen Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?	0,51	0,45	F	9	31	2	18
				%	15,0	51,7	3,3	30,0
15	Yaşadığımız yerde kışlar çok soğuk yazlar ise kurak ve sıcak geçmeye başladı. Otlak ve su kaynakları yüzünden Türk boyları arasında çatışmalar yaşandı. Çin ve Moğol baskıları arttı. Sonunda yurdumuzu terk edip uzak ülkelere göç etmek zorunda kaldık. Orta Asya'da yaşamış bir Türkün yurtlarını terk etmelerinde etkili olan nedenlerden hangisine değinmemiştir?	0,46	0,50	F	7	11	28	14
				%	11,7	18,3	46,7	23,3
16	Hunlarda hükümdar, yönetimle ilgili bir karar vermeden önce Kurultaya danışır, onların görüşlerini alırdı. Bu durum Hunlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?	0,41	0,55	F	13	25	11	11
				%	21,7	41,7	18,3	18,3
17	Türklerin yaşadığı Orta Asya'da zamanla otlakların azalması ciddi sorunları beraberinde getirmiştir. Aşağıdakilerden hangisi bu gelişmenin yol açtığı sorunlardan biridir?	0,50	0,45	F	11	11	30	8
				%	18,3	18,3	50,0	13,3
18	Hunlarla ilgili en eski bilgiler Çinliler tarafından kaleme alınan kaynaklardan elde edilmiştir. Bu bilgi, Hunlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?	0,51	0,42	F	7	13	9	31
				%	11,7	21,7	15,0	51,7

19	Ben hükümdar eşiyim. Devlet işlerinde hakana yardım ederim. Yabancı devlet elçilerini kabul eder, kurultay toplantılarına katılırım. Eski Türklerdeki Hatun'un vermiş olduğu bilgilere göre Orta Asya Türk devletleri ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?	0,55	0,42	F	6	14	33	7
				%	10,0	23,3	55,0	11,7
20	Uygurların, zamanına göre çok ileri ve medeni bir toplum olduğunu gösteren belgeler vardır. Bunlar, mal edinme, satış protokolü, malı ve eşyayı kiraya verme, ortaklık kurma, evlatlık verme, iş sözleşmesi, ipotek senedi gibi çeşitli hukuki konuları kapsamaktaydı. Uygurlarla ilgili verilen bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?	0,46	0,50	F	11	28	10	11
				%	18,3	46,7	16,7	18,3

4.2. Test Maddeleri Farklılık Düzeyleri Açısından Bulgular

6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisinin olup olmadığını bu bölümde uygulanan başarı testinin t-testi analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Test Maddeleri Farklılık Düzeyleri Açısından Bulgular

Sorular	N	$\bar{X}$	S.S	t değeri	Sd	P	Anlamlı Fark	
1	Drama	30	2,90	,607	3,703	1	,000	VAR
	Geleneksel	30	2,03	1,129		58		
2	Drama	30	3,57	,858	2,647	1	,010	VAR
	Geleneksel	30	2,87	1,167		58		
3	Drama	30	2,30	,750	-1,597	1	,116	YOK
	Geleneksel	30	2,70	1,149		58		
4	Drama	30	1,60	,932	-2,739	1	,008	VAR
	Geleneksel	30	2,37	1,217		58		
5	Drama	30	2,97	,765	2,212	1	,031	VAR
	Geleneksel	30	2,47	,973		58		

6	Drama	30	2,13	,681	-612	1	,543	YOK
	Geleneksel	30	2,27	,980		58		
7	Drama	30	3,83	,648	2,668	1	,010	VAR
	Geleneksel	30	3,17	1,206		58		
8	Drama	30	2,73	,828	,639	1	,526	YOK
	Geleneksel	30	2,57	1,165		58		
9	Drama	30	2,33	,758	-2,068	1	,043	VAR
	Geleneksel	30	2,83	1,085		58		
10	Drama	30	3,17	1,206	2,489	1	,016	VAR
	Geleneksel	30	2,43	1,073		58		
11	Drama	30	1,70	1,119	-2,365	1	,021	VAR
	Geleneksel	30	2,43	1,278		58		
12	Drama	30	3,23	1,135	2,163	1	,035	VAR
	Geleneksel	30	2,60	1,133		58		
13	Drama	30	1,73	1,048	-1,195	1	,237	YOK
	Geleneksel	30	2,07	1,112		58		
14	Drama	30	2,37	,890	-834	1	,408	YOK
	Geleneksel	30	2,60	1,248		58		
15	Drama	30	2,80	,761	-138	1	,891	YOK
	Geleneksel	30	2,83	1,085		58		
16	Drama	30	2,13	,730	-1,537	1	,130	YOK
	Geleneksel	30	2,53	1,224		58		
17	Drama	30	2,67	,884	,681	1	,499	YOK
	Geleneksel	30	2,50	1,009		58		
18	Drama	30	3,30	1,022	1,664	1	,102	YOK
	Geleneksel	30	2,83	1,147		58		
	Drama	30	2,87	,507		1		

19	Geleneksel	30	2,50	1,009	1,779	58	,081	YOK
20	Drama	30	2,27	,868	-,650	1	,518	YOK
	Geleneksel	30	2,43	1,104		58		

Tablo incelendiğinde sorulan sorulara verilen cevaplarda uygulanan yöntemin anlamlı farklılık oluşturabildiği gibi anlamlı farklılığın olmadığı sorular da ortaya çıkmıştır.

Soruların tek tek analizi şu şekildedir:

- Soru 1:** Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,000).
Soru 2: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,010).
Soru 3: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,116).
Soru 4: Kontrol grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,008).
Soru 5: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,031).
Soru 6: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,543).
Soru 7: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,010).
Soru 8: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,526).
Soru 9: Kontrol grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,043).
Soru 10: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,016).
Soru 11: Kontrol grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,021).
Soru 12: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık bulunmuştur (,035).
Soru 13: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,237).
Soru 14: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,408).
Soru 15: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,891).
Soru 16: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,130).
Soru 17: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,499).
Soru 18: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,102).
Soru 19: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,081).
Soru 20: Deney grubu lehinde anlamlı farklılık oluşturmamıştır (,518).

“6. Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemlere göre ders işleyen öğrencilerin testin 1. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi

sonuçlarına göre; Tablo 4'te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 2.90, standart sapması 0.607 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.03, standart sapması 1.129 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 3.703 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.00 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle; yöntem açısından bakıldığında drama yönteminin kullanıldığı öğrenciler geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilere göre daha başarılı olmuştur.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 2. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4'te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 3.57, standart sapması 0.858 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.87, standart sapması 1.167 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2.647 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.10 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlıdır. Yani yöntem açısından bakıldığında drama yönteminin kullanıldığı öğrenciler geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilere göre daha başarılı olmuştur.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 4. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4'te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 1.60, standart sapması 0.932 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.37, standart sapması 1.217 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise -2.739 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.08 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlıdır. Bu soruda geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin drama yönteminin kullanıldığı öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmektedir.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 5. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4’te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 2.97, standart sapması 0.765 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.47, standart sapması 0.973 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2.212 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.31 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlıdır. Bu sonuçtan hareketle, drama yönteminin kullanıldığı öğrencilerin geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilere göre daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 7. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4’te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 3.83, standart sapması 0.648 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 3.17, standart sapması 1.206 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2.668 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.10 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlıdır. Yöntem açısından bakıldığında drama yönteminin geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 9. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4’te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 2.33, standart sapması 0.758 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.83, standart sapması 1.085 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise -2.068 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.43 düzeyinde

($p < 0.05$) anlamlıdır. Buradaki sonuçlar incelendiğinde 4. soruda olduğu gibi geleneksel yöntemle ders işleyen öğrenciler lehine bir sonuç çıkmıştır. Yani geleneksel yöntemle ders işleyen öğrenciler, drama yönteminin kullanıldığı öğrencilere göre daha başarılı olmuştur.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 10. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4’te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 3.17, standart sapması 1.206 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.43, standart sapması 1.073 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2.489 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.16 düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlıdır. Bu soruda da yöntem açısından bakıldığında drama yönteminin kullanıldığı öğrenciler geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilere göre daha başarılı olmuştur.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen öğrencilerin testin 11. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4’te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 1.70, standart sapması 1.119 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.43, standart sapması 1.278 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise -2,365 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.21 düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlıdır. Bu soruda da kontrol grubu lehine sonuç çıkmış, geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin drama yönteminin kullanıldığı öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“6.Sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problemi incelendiğinde; drama ve geleneksel yöntemle göre ders işleyen

öğrencilerin testin 12. sorusuna verdikleri cevapların ortalamalarına uygulanan t testi sonuçlarına göre; Tablo 4'te belirtildiği gibi, drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin cevaplarının ortalaması 3.23, standart sapması 1.135 iken; geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilerin ortalaması 2.60, standart sapması 1.133 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlara uygulanan t testi sonucu ise 2.163 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre gruplar arasındaki fark 0.35 düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle; yöntem açısından bakıldığında drama yönteminin kullanıldığı öğrenciler geleneksel yöntemle ders işleyen öğrencilere göre daha başarılı olmuştur.

Başarı testinin geneli incelendiğinde soruların 6'sında (1,2,5,7,10,12) anlamlı farklılığın olduğu, 11'inde de (3,6,8,13,14,15,16,17,18,19,20) anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür.

Anlamlı farklılık çıkmasa bile drama lehine başarının fazla olduğu sorular da (8,17,18,19) ortaya çıkmıştır. Buna karşılık test sorularının 3ünde kontrol grubu lehinde anlamlı farkın çıktığı da (4,9,11) olmuştur.

Bu veriler değerlendirildiğinde drama yöntemiyle dersin işlenmesi testin tamamını olumlu şekilde etkilemese bile önemli seviyede bir farklılık oluşturmuştur.

Araştırmada deney grubu lehine anlamlı farklılık oluşturmayan soruların olduğu göz önünde bulundurulduğunda kimi konuların öğretiminde geleneksel yöntem ile drama yönteminden herhangi birini kullanmanın başarıyı etkilemediği bulgusuna ulaşılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, 6.sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle yorumlama yapılmış ve daha etkili eğitimin yapılabilmesi için bazı öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005:50).

Drama öğrencilerin birden fazla duyularına hitap ederek derse ilgilerini arttırır ve öğrencilerin derse aktif şekilde katılımını sağlamakta etkili yöntemlerden biridir. Öğrenci merkezli yaklaşımların hayata geçirildiği son yıllarda, bu yaklaşımların geleneksel yöntemlere göre etkililiğini karşılaştırmak öğretime önemli katkılarda bulunacaktır.

Bu tezde deney grubu öğrencilerinin göç konusu test başarıları, kontrol grubu öğrencilerinin başarılarına göre nispeten daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu derslerde drama yönteminin etkililiği yanında başlı başına kullanılmayacağını, dersin, ünitenin kimi yerlerinde başka etkinliklere yer verilmesi gerektiğini göstermiştir.

Sonuç olarak Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanları incelendiğinde, deney grubu lehine nispeten anlamlı bir farklılığın olduğu,

Sosyal Bilgiler dersindeki göç kavramının drama ile işlenmesinin geleneksel yöntemlere göre öğrenci başarısını arttırdığı, öğrencilerin derse katılımlarını arttırdığı belirlenmiştir. Ayrıca derslerde yalnızca dramanın kullanımının yeterli olmayacağı, yöntem seçiminde, öğrencinin içinde bulunduğu yaş aralığının dikkate alınması gerektiği ve drama yöntemine uygun ünitelerin seçilmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır.

5.2. Tartışma

Bu çalışmada, 6.sınıf Sosyal Bilgiler programındaki *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde geçen göç kavramının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini incelemek amacıyla son-test kontrol gruplu bir çalışma yapılmıştır. Nitekim Sosyal Bilgiler dersinde drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test puanları incelendiğinde, drama yönteminin uygulandığı grubun geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubuna göre nispeten daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ulaşılan sonuç Üstündağ (1998)'in "Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişmeye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi" isimli doktora tezinde, Koç (1999)'un "Yaratıcı Drama'nın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Öğrenmeye Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, Şimşek (2001)'in "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Artırılmasında Kullanılması" isimli yüksek lisans tezinde, Atar'ın (2003) eğitici dramanın, sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde hatırd tutma ve başarı düzeyleri üzerindeki etkisi ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmasında elde edilen verileri desteklemektedir.

Sonuçtan hareketle Yalçın (2004)'in "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde, Debre (2008)'nin, "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, Aykaç (2008)'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinde, Göncüoğlu (2010), "6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin

Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde ulaştığı drama yönteminin öğrenci başarısını artırma konusunda düz anlatım yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuyla kısmen paralellik göstermektedir.

Gerek Sosyal Bilgiler dersine gerekse diğer derslere yönelik olarak dramanın ders başarısına etkilerinin incelendiği tezlere bakıldığında, çağdaş eğitim yöntemlerinden olan drama ile işlenen derslerde öğrenci başarısının geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu, öğrencilerin derse katılımı artırarak dersi daha verimli hale getirdiği saptanmıştır.

Bunun yanında başarı testinden elde edilen bulgularda kimi soruların kontrol grubu tarafından daha çok doğru işaretlenmesi, dramanın her programda ve ortamda her zaman kullanılması gereken bir yöntem olmadığını da göstermiştir.

5.3. Öneriler

Bu sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

1. Sosyal Bilgiler dersinde başarının artırılması ve kalıcılığın sağlanması için öğrencinin aktif katılımı sağlayan, yaparak-yaşayarak öğrenmesine fırsat sağlayan çağdaş eğitim yöntemlerinden olan dramadan yararlanılmalıdır.
2. Eğitimde dramanın etkililiği göz önünde bulundurularak okulların fiziki imkânları drama yönteminin uygulanabileceği şekilde iyileştirilmeli, salonlara yer verilmeli ve gerekli araç-gereçler sağlanmalıdır.
3. Çocuğun içinde bulunduğu yaş aralığı dikkate alındığında İlköğretimde konuların somutlaştırılması açısından özellikle yaparak-yaşayarak öğrenmeyi destekleyen drama ve buna benzer yöntemlere uygun konular düzenlenmelidir.
4. İlköğretim çağında bulunan öğrencilerin gereken becerileri kazanması açısından her öğrencinin drama dersini alabilmesi için gereken fırsat sağlanmalıdır. Yani her öğrenciye ders seçme özgürlüğü tanınarak drama dersine ilgili olan öğrencilerin bu alanda kendilerini geliştirmelerine imkan sağlanmalıdır.

5. Drama yöntemi ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersi yanında öğrencilerin derse katılımını sağlamak, bilgilerin kalıcılığını sağlamak açısından diğer derslerde de kullanılmalıdır. Yani drama dersi sadece sözel derslerin öğretimiyle sınırlı tutulmamalı, içerisinde çokça soyut kavram barındıran Matematik, Fen ve Teknoloji, İngilizce gibi derslerde de kullanılmalıdır.
6. Drama yöntemi ilköğretim dışında okul öncesi kurumlarında, ortaöğretim ve lisans düzeyinde de ders öğretiminde kullanılmalı, böylece her dönem içerisinde kendine güveni yüksek olan bireyler yetiştirilmelidir.
7. Göç kavramı 6.sınıf ders müfredatında *İpek Yolunda Türkler* ünitesinde yüzeysel işlenmek yerine geçmişten günümüze Türk göçlerini kapsayacak şekilde aktarılmalı böylelikle göç olgusunun oluşum şekli, yönleri ve nedenlerinin daha kalıcı olarak anlaşılması sağlanmalıdır.
8. Bu çalışma Batman il örneklemini kullanılarak yapılmıştır. Yöre, bölge ve ülke örneklemini alınarak daha geniş çalışmalar yapılması drama yönteminin kavram öğretimindeki etkisini tespit etmede önemli kaynak olacaktır.
9. Bu çalışmada göç olgusunun beşeri ve tarihsel boyutuna yönelik çalışmaya ağırlık verilmiştir. Göç olgusunun günümüzdeki boyutu veya coğrafi boyutuna yönelik yapılacak çalışmalarda dramanın etkililiği daha da artırılabilir.
10. Drama veya aktif katılımı sağlayan, araç-gereç gerektiren yöntem ve ders sunumlarında öğretmenlerin çekimserlikten kaçınmaları, uygun şartları oluşturmak için öğrenci, okul aile birliği, okul yönetiminden etkin şekilde yararlanılmalıdır.
11. Drama yönteminin etkililiği açısından öğretmen etkisi dikkate alınmalıdır. Drama yöntemini uygulayacak öğretmenlerin gerekli eğitimi almaları, drama dersiyle ilgili hazırlanmış öğretim programları gözden geçirmeleri yararlı olacaktır. Ayrıca drama ile ilgili yayınlardan(kitap, dergi, tez vb.) etkin şekilde yararlanılmalıdır.
12. Dramanın tek başına yeterli bir yöntem olmadığından hareketle yöntem seçiminde öğrencinin içinde bulunduğu yaş aralığına dikkat edilmeli, ders içerikleri göz önünde bulundurulmalı, gerektiğinde farklı öğretim yöntem (anlatım, tartışma, beyin fırtınası gibi) ve stratejilerinden (buluş yoluyla öğretim, araştırma-inceleme yoluyla öğretim gibi) yararlanılmalıdır. Ayrıca

yöntem seçiminde sınıf mevcutlarının önemine dikkat edilmeli, sınıf mevcutlarının aşırı kalabalık olması durumunda drama uygulanmamalıdır.

KAYNAKÇA

1. Adıgüzel, H.Ö., (2012). *Eğitimde Yaratıcı Drama*, Naturel Yayıncılık, Ankara.
2. Adıgüzel, Ö., (2002). *Yaratıcı Drama*, Naturel Yayın, Ankara.
3. Adıgüzel, Ö., (2005). *Aktif Öğrenme Yöntemlerinden Yaratıcı Drama. Aktif Öğrenme Ulusal Çalıştayı 3*, 14-18 Kasım, Ankara.
4. Akgür, Z.G., (1997). *Türkiye’de kırsal kesimden kente göç ve bölgeler arası dengesizlik (1970-1993)*. (1. baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları Başbakanlık Basımevi.
5. Akkayan, Taylan, (1979), *Göç ve Değişme*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
6. Altun A., Doğan Y., Uzun E., (2011). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Altın Kitaplar, Ankara.
7. Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S., (2000). *Drama*, (1.basım), Turan Ofset, İstanbul.
8. Aslan, Naci, (2006). Eğitimde alternatif bir yöntem: yaratıcı drama., H.Ö. Adıgüzel. (Editör). *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar*. İkinci Baskı, Naturel Yayıncılık, Ankara, ss. 384-400.
9. Atar, Gökhan, (2003). *Eğitici Dramanın Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Kullanmanın Öğrenmenin Kalıcılığı Üzerindeki Etkileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
10. Aykaç, M., (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
11. Aytaç, K., (1998). *Avrupa Eğitim Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

12. Bilen, M., (1993). *Plandan Uygulamaya Öğretim*, Takav Matbaacılık, Ankara.
13. Bilge, Arif, (1974). *Anadolu'nun Türkleşmesi Ve İslamlaşması Tarihi*, Ülkü Basımevi, Konya.
14. Bozdoğan, Z., (2003). *Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
15. Çalışkan, N. ve Karadağ, E., (2008). *İlköğretimde drama*, (2. baskı), Anı Yayıncılık, Ankara.
16. Ceylan, Yusuf, (2006). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Bir Yöntem Olarak Dramanın Kullanımı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
17. Debre, İ., (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
18. Doğanay, Ahmet, (2004). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Ed. Cemil Öztürk – Dursun Dilek), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
19. Doğanay, Ahmet, (2008). *Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi*, Çukurova Üniversitesi S.B.E. Dergisi, Cilt 17, Sayı 2, s.77-99.
20. Erden, M., (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
21. Eren, Ahmet, Cevat, (1966). *Türkiye'de Göç Ve Göçmen Meseleleri I*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
22. Geray, Cevat, (1963). *Türkiye'den Ve Türkiye'ye Göçler Ve Göçmenlerin İskanı*, Türk İktisadi Gelişmesi Projesi.
23. Göncüoğlu, Ö. G., (2010). "6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin

- Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi S.B.E., Niğde.
24. Gönen, M., (1992). *Çocuk ve Yaratıcılık*, 8.YA-PA Okul Öncesi eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Bursa.
25. Gönen, M. ve Dalkılıç, N.Uyar, (2000). *Çocuk Eğitiminde Drama*, Epsilon Yayıncılık, Ankara.
26. Güneysu, S, (1991). *Eğitimde Drama*, Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Eskişehir.
27. Gürdal, A., Şahin, F. ve Çağlar, A., (2001). *Fen Eğitim İlkeleri, Stratejileri ve Yöntemleri*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
28. Kara, Kemal, (1999). *Genel Türk Tarihi*, Önde Yayıncılık, İstanbul.
29. Karakuş, Fazilet, (2000). *Drama Yönteminin İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öykü Yazma Becerilerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi S.B.E., Adana.
30. Karasar, Niyazi, (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 15.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
31. Kavcar, Cahit, (1985). *Örgün Eğitimde Dramatizasyon*, TED Yayınevi, Ankara.
32. Kaya, Muhammet, (2001). *Göç ve Sosyal Bütünleşme (Akarca Köyü Örneği)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
33. Kıbrıs, İ., (2000). *Çocuk Edebiyatı*, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara.
34. Koç, F., (1999). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
35. Köprülü, Fuad, (1986). *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

36. Küçükahmet, L., Borçbakan, H. ve Karamanoğlu, S.Sadi, (2001). *İlköğretimde Drama*, Nobel Yayınları, Ankara.
37. MEB İlköğretim Okulu Ders Programları, (2002). *Sosyal bilgiler Programı 6-7*, MEB Yayınları, İstanbul.
38. MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara.
39. MEB, (2012). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Drama Dersi(5.ve 6.Sınıflar) Öğretim Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
40. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu. (Taslak Basım)*, Ankara, Ders Kitapları Müdürlüğü.
41. Merçil, E., Öden, Z., Günal, (1996). *Genel Türk Tarihi*, Petek Matbaacılık, İstanbul.
42. Nurbaki, Haluk, (1984). *Türkistan'dan Türkiye'ye Anadolu Mucizesi*, Mayaş Yayınları, Ankara.
43. Nutku, Ö., (1983). *Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü*, Sevinç Matbaası, Ankara.
44. Önder, A., (1999). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*, (1.baskı), Yeni Çizgi Yayın Dağıtım, İstanbul.
45. Önder, A., (2004). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*, Eplison yay., İstanbul.
46. Özdemir, E., (1965). *Uygulamalı Dramatizasyon*, Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosu Yayınları, Ankara.
47. Özden, Y., (1999). *Öğrenme ve Öğretme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
48. Özgüç, N. ve Tümertekin, E., (2002). *Beşeri coğrafya*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

49. Özoğlu, S.Ç., (1987). *Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı Açılış Konuşması*. Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimine Genel Bir Bakış ve Ülkemizdeki Durum Türk Eğitim Derneği V. Öğretim Toplantısı, 13-15 Mayıs 1987.
50. Öztürk, Ali, (2007). “Dramada Teknikler”, *İlköğretimde Drama*, Editör: Öztürk Ali, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 125 – 138, Eskişehir.
51. Pekdemir, Hasan, (1992). *Bulgaristan’dan Gelen Göçmenlerin Türkiye’nin Sosyal Yapısına Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, S.B.E..
52. Sağlam, T., (1997). *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
53. San, İ., (2001). *Eğitimde Dramanın Kısa Tarihçesi Ve Bir Uygulama*, Çağdaş Eğitimde Kültür Ve Sanat 1-2 Mart 1998 Sempozyumu, Çağdaş Yaşam Destekleme Yayınları, 14, S.81-90, 2001, İstanbul.
54. San, İnci, (2006). *Eğitimde yaratıcı drama*, H.Ö. Adıgüzel. (Editör). *Yaratıcı drama1985-1998 yazılar*, Naturel Yayıncılık, s.46-57, Ankara.
55. Sever, R., Yalçınkaya, E., Mazman, F., (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Bir Öğretim Yöntemi:Dramatizasyon*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:13, Sayı:1.
56. Sevim, Ali, Yücel, Yaşar, (1989). *Türkiye Tarihi*, Atatürk Kültür Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
57. Sözer, E., (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler*. Sosyal Bilgiler Öğretimi (Edt. Gürhan Can), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
58. Şeker, Mehmet, (1990). *Fetihlerle Anadolu’nun Türkleşmesi Ve İslamlaşması*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

59. Şimşek, E. A., (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Artırılmasında Kullanılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
60. Taşkiran, S., (2005). *Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
61. Taştan, Abdülvahap, (1993), *Göç Ve Din*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, S.B.E.
62. Tekindal, S., Cin, M., (2002). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Pagem Yayıncılık, Ankara.
63. Toğrol, Beğlan, (1989). *112 Yıllık Göç*, Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Yayınları, İstanbul.
64. Tuluk, Nilgün, (2004). *Yaratıcı Drama*. Başkent Üniversitesi, Pivolka, Sayı 15.
65. Turan, Osman, (1971). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Turan Neşriyat Ve Matbaacılık, İstanbul.
66. Turan, Refik, Sünbül, Ali M., Akdağ, Hakan, (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*, Pegema Yay., Ankara.
67. Tümertekin, Erol, Özgüç Nazmiye, (2006). *Beşeri Coğrafya*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
68. Üstündağ, Tülay, (1998). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişime ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

69. Üstündağ, Tülay, (2006). Temel Eğitimde Drama., H.Ö. Adıgüzel. (Editör). *Yaratıcı drama 1985-1998 yazular*. İkinci Baskı, Ankara, Naturel Yayıncılık, ss. 301-312.
70. Yalçın, M., (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

EKLER

EK 1 DERS PLANLARI

DERS PLANI 1

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6/B

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolu'nda Türkler

Konu: Destan Yazanlar

Süre: 40+40+40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama

Kazanımlar

1.Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Uyarı

Türk destanları, yazıtları ile döneme ait seyahatnameler vb. belgelerden elde edilen bilgiler çerçevesinde Hun, Kök Türk ve Uygur Dönemi ele alınacaktır.

Hazırlık-Isınma

Oyun/Etkinlik: Ayna Oyunu

Amaçlar-Hedefler: Ortak hareket edebilme, özgüveni geliştirerek kendini ifade edebilme bedensel koordinasyonu geliştirebilme, taklit ve rol oynama becerisini güçlendirme, büyük-küçük kas gelişimini, dikkati ve konsantrasyonu sağlama.

Uygulama: Öğrenciler arasında ikililer oluşturulur. İkili olan öğrencilerden biri ayna olur, diğeri ise onun karşısına geçer. Ayna olan çocuk arkadaşının yaptıklarını taklit etmek zorundadır.

Canlandırma

Öğrencilerden Oğuz Kağan Destanı'nda geçen kişilerin canlandırılması istenir.

Öğrencilerden biri Oğuz Kağan olur, doğumdan büyümesi, Kağan olmasına kadar olan süreci canlandırması istenir; bir kısmı asker, bir kısmının da düşman olması istenir.

Orta Asya Türk devletlerinde devletin yönetiliş şekli, siyasal ilişkiler üzerinde durulur.

Değerlendirme

Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, kültürel özellikleri hakkında neler öğrenildiği tespit edilir.

Drama çalışmasında eksik kalan konular ve öneriler tartışılır.

DERS PLANI 2

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6/B

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolu'nda Türkler

Konu: Destan Yazanlar

Süre: 40+40+40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama

Kazanımlar

- 1.Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
- 2.Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

Uyarı

Türk destanları, yazıtları ile döneme ait seyahatnameler vb. belgelerden elde edilen bilgiler çerçevesinde Hun, Kök Türk ve Uygur Dönemi ele alınacaktır.

Hazırlık-Isınma

Oyun/Etkinlik: Ben Kimim Oyunu

Çocuklar yarım halka biçiminde otururlar. Bir ebe seçerler. Ebenin gözleri kapatılır. Öğretmenin işaret ettiği bir çocuk kalkar, gelip ebeye sorar: ‘‘Ben kimim?’’der. Ebe, soran çocuğu, sesinden tanırsa, ebelikten kurtulur, soran çocuk ebe olur. Ebe bilmezse, ebeliği sürer. Başka çocuk sorar.

Canlandırma

Öğrenciler Orta Asya bölgesinde günlük hayattan bir canlandırma yaparlar. Öğrenciler kavimler göçüne neden olan etkenleri dile getirmeye başlarlar ve sonunda

yaşanan olumsuzlukların bölgede yaşayan Türklerin yurtlarını terk etmelerine etkisini belirtirler.

Kavimlerin farklı yönere göç etmesi, özellikle batıya doğru gidenlerin insanlığı daha fazla etkilemesi canlandırılır.

Bu göçlerle Karadeniz'in kuzeyindeki yerli halkın Avrupa'nın içlerine doğru ilerlemeleri ve sonuçları belirtilmiştir.

Değerlendirme

Kavimler göçü neden ve sonuçları hakkında öğrenci kazanımları tespit edilir.

Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, kültürel özellikleri hakkında neler öğrenildiği tespit edilir.

Türklerin yaşadıkları bölgenin coğrafi özelliği üzerinde durulur.

DERS PLANI 3

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 6/B

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Ünite: İpek Yolu'nda Türkler

Konu: Destan Yazanlar

Süre: 40+40+40 dakika

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, rol oynama, doğaçlama

Kazanımlar

- 1.Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
- 2.Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.

Uyarı

Türk destanları, yazıtları ile döneme ait seyahatnameler vb. belgelerden elde edilen bilgiler çerçevesinde Hun, Kök Türk ve Uygur Dönemi ele alınacaktır.

Hazırlık-Isınma

Oyun/Etkinlik:Hacıyatmaz

Çocuklar üçer kişilik kümelere ayrılırlar. Her kümede iki çocuk yüz yüze ve karşılıklı durur; üçüncü çocuk ise bu iki çocuğun arasında (iki arkadaşının birini sağına, ötekini soluna alacak şekilde, dimdik ve kaskatı)durur. Ortadaki çocuğa iki çocuktan biri, Hacıyatmaz'ı ötekine, öteki de birinci çocuğa doğru, omuzlarından iter. Yandaki çocuklar, Hacıyatmaz'ı düşürmemeye özen gösterirler. Oyunun yinelenmesinde, ortadaki çocuk yana geçer. Üç çocuk da Hacıyatmaz olduktan sonra oyun biter.

Canlandırma

Öğrenciler Orta Asya'da yaşayan Türk topluluklarının günlük yaşantısını canlandırırlar. Çinlilerle yaşanan düşmanlığın sona erdirilmesi için alınan prensese karşı verilen kayanın yaşattığı sorunlar canlandırılır.

Yaşanan olumsuzluk sonucunda yaşanan göç hareketi canlandırılır.

Değerlendirme

Türklerin yaşadıkları bölgeden başka yere göçün neden ve sonuçları değerlendirilir.

Orta Asya Türk devletlerinin siyasi ve kültürel özellikleriyle komşu devletlerle ilişkileri belirlenir.

EK 2 BAŞARI TESTİ

SEVGİLİ ÖĞRENCİLER!

Bu test İpek Yolu'nda Türkler ünitesinde öğrendiklerinizi tespit etmek için hazırlanmıştır.

Aşağıda Destan Yazanlar konusunda sizlere sorular verilmiştir. Size en doğru gelen şikkı işaretleyiniz. Cevabını bilmediğiniz soruyu boş bırakınız.

1-Günlerden bir gün Ay Han bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuk anasından bir defa süt emdi ve bir daha emmedi.Çiğ et,çorba ve kımız istedi.Kırk gün sonra büyüdü yürüdü oynadı. Günlerden gecelerden sonra yiğit oldu.

Yukarıdaki paragraf Oğuz Kağan destanından bir alıntıdır. Paragrafa bakarak destanlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini söyleyebiliriz?

- a)Destanlar tamamen uydurma hikayelerdir.
- b)Destanlar sadece Türk Milleti'ne özgüdür.
- c)Destanların abartılı da olsa gerçeklik payı büyüktür.
- d)Destanların yazanı ve kime ait olduğu belli değildir.

2-Eski Türklerde devlet işlerinde hakana yardımcı olan, devletin ileri gelenlerden oluşan meclise ne ad verilirdi?

- a)Örs
- b)Kargı
- c)Toy
- d)Kurultay

3-Orta Asya'da iklimin değişmesine bağlı olarak ekonomik zorlukların yaşanması ve boylar arasında çatışmaların olması Türklerden bir kısmının Ön Asya, Hindistan ve Avrupa'ya göç etmesine neden olmuştur. Göç eden Türkler gittikleri yerlerde büyük

devletler kurmuşlar, başta madenlerin işlenmesi olmak üzere askerlik, devlet teşkilatı gibi konularda hakim oldukları yerlerdeki ulusları etkilemişlerdir. **Bu bilgilerde Türk göçleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?**

- a)Göçlerin nedenlerine
- b)Göçlerin ne zaman yapıldığına
- c)Göçlerin sonuçlarına
- d)Göç edilen yerlerin nereler olduğuna

4-Hunlar 375 yılında Karadeniz'in kuzeyinde yaşayan birçok kavmi önlerine katarak hızla Avrupa'ya doğru ilerlediler. Hunların göçe zorladığı bu kavimler Avrupa'nın değişik bölgelerine yerleştiler. Tarihte bu olaya Kavimler Göçü denilmektedir. Buna göre, Kavimler Göçü'nün aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlaması beklenir?

- a)Avrupa'nın etnik yapısının değişmesine
- b)Türk dünyasının birleşmesine
- c)Roma İmparatorluğu'nun güçlenmesine
- d)Türklerin güçlenmesine

5-Uygurlar daha önceki Türk Devletlerinden farklı olarak tarım yapmışlar, saraylar ve tapınaklar kurmuşlar, rahat ve bol kıyafetler giymişlerdir.

Buna göre Uygurlar hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- a)Dağınık bir yaşam sürmüşlerdir.
- b)Moğolların etkisine girmişlerdir
- c)Yerleşik hayata geçmişlerdir
- d)Çin egemenliğine girmişlerdir

6-Büyük Hun Devleti'nin yıkılmasından sonra Batıya göç eden hunlar hangi devleti kurmuşlardır?

- a)Göktürk Devleti

b)Avrupa Hun Devleti

c)Uygur Devleti

d)Akhun Devleti

7-Aşağıdakilerden hangisi Hunlara ait bir destandır?

a)Manas Destanı c)Köroğlu Destanı

b)Türeyiş Destanı d)Oğuz Kağan Destanı

8-Türklerde hakan'ın erkek çocuklarından hangisinin ileride başa geçeceği belli değildi. Tüm şehzadeler taht üzerinde hak iddia edebilirdi.

Bu durum aşağıdakilerin hangisine yol açmıştır?

a)Şehzadelerin daha iyi yetişmesine.

b)Hakan'ın bütün şehzadeleri koruyuculuğu altına almasına.

c)Türk Devletleri'nin çabuk zayıflamasına ve yıkılmasına.

d)Şehzadelerin küçük yaşta başa geçmesine.

9-Çin egemenliğine girmek istemeyen Kuzey Hunları Orta Asya'dan Balkanlara doğru göç etmişlerdir.

Bu gelişme aşağıdakilerden hangisine yol açmış olabilir?

a)Avrupa'da siyasi birlik kurulmasına

b)Hun kültürünün Balkan milletlerini etkilemesine

c)Hunların göçebe yaşamı yaymasına

d)Orta Asya'da Türk milletinin kalmamasına

10-İslam öncesi dönemde Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinde hükümdarların yetkileri sınırsız değildi.

Aşağıdakilerden hangisi Türklerde hükümdarın yetkilerinin sınırsız olmasını engellemiştir?

a)İpek Yolu'na hâkim olunmaya çalışılması

b)Askeri yapının güçlü olması

c)Kurultay meclisinin var olması

d)Göçebe bir yaşam sürülmesi

11-Orta Asya Türk devletlerinde boylar arası mücadeleler sık biçimde yaşanıyordu.

Bu mücadeleler aşağıdakilerden hangisini zorlaştırmıştır?

a)Devlet otoritesinin korunmasını

b)Yazının kullanılmasını

c)Geleneklere bağlılığın sürdürülmesini

d)Kut inancının yaşatılmasını

12-Aşağıdaki Türk topluluklarından hangisinin, dini alanda Çinlilerden daha fazla etkilendiği söylenebilir?

a)Hunlar

b)Kök Türkler

c)Oğuzlar

d)Uygurlar

13-Uygurlara ait olan Karabalgasun Yazıtı'nda "Evvelce et yiyen kavim şimdi pirinç yiyecekti" ifadesi ile Manihaizm dini hakkında bilgi verilmiştir.

Yukarıdaki paragrafa göre Manihaizm dini hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

a)Et yenmesi yasaktı

b)Çok kapsamlı ibadetleri vardı

c)Türklerden Dünya'ya yayılmış bir dindi

d)Yerleşik yaşam yasaktı

14-Tarihte İlk yerleşik yaşama geçen Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

a)Göktürkler

- b)Uygurlar
- c)Gazneliler
- d)Hunlar

15-Yaşadığımız yerde kışlar çok soğuk yazlar ise kurak ve sıcak geçmeye başladı. Otlak ve su kaynakları yüzünden Türk boyları arasında çatışmalar yaşandı. Çin ve Moğol baskıları arttı. Sonunda yurdumuzu terk edip uzak ülkelere göç etmek zorunda kaldık. **Orta Asya’da yaşamış bir Türkün yurtlarını terk etmelerinde etkili olan nedenlerden hangisine değınmemiştir?**

- a)Dış baskılara
- b)Ekonomik sorunlara
- c>İç çatışmalara
- d)İklim koşullarının kötüleşmesine

16-Hunlarda hükümdar, yönetimle ilgili bir karar vermeden önce Kurultaya danışır, onların görüşlerini alırdı.

Bu durum Hunlarla ilgili aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- a)Kurultayın istediğı her kararı alabildiğini
- b)Kurultayın yönetimde etkin olduğunu
- c)Halkın her isteğini Kurultayın yaptığını
- d)Kurultayın hükümdardan daha etkili olduğu

17-Türklerin yaşadığı Orta Asya’da zamanla otlakların azalması ciddi sorunları beraberinde getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu gelişmenin yol açtığı sorunlardan biridir?

- a)Çin ile ilişkilerin zayıflaması
- b)Egemenlik mücadelesi
- c)Hayvancılığın zorlaşması
- d)Hükümdar yetkileri sorunu

18-Hunlarla ilgili en eski bilgiler Çinliler tarafından kaleme alınan kaynaklardan elde edilmiştir.

Bu bilgi, Hunlarla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini göstermektedir?

- a)Şehirler kurdukları
- b)Tarımla ilgilendikleri
- c)Hukuk kurallarını tanımadıkları
- d)Çinlilerle ilişki içinde olduklarını

19-Ben hükümdar eşiyim. Devlet işlerinde hakana yardım ederim. Yabancı devlet elçilerini kabul eder, kurultay toplantılarına katılırım.

Eski Türklerdeki Hatun'un vermiş olduğu bilgilere göre Orta Asya Türk devletleri ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- a)Sınıf ayrımı yapılmıştır.
- b)Hatun, hükümdarın yetkilerini sınırlamıştır.
- c)Hatun da devlet yönetiminde söz sahibidir.
- d)Yönetim tamamen kadınların elinde olmuştur.

20-Uygurların, zamanına göre çok ileri ve medeni bir toplum olduğunu gösteren belgeler vardır. Bunlar, mal edinme, satış protokolü, malı ve eşyayı kiraya verme, ortaklık kurma, evlatlık verme, iş sözleşmesi, ipotek senedi gibi çeşitli hukuki konuları kapsamaktaydı.

Uygurlarla ilgili verilen bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- a)Uygurlar Maniheizm'e inanarak savaşçı özelliklerini kaybetmişlerdir.
- b)Uygurlar hukuk konularında önemli çalışmalar yapmışlardır.
- c)Uygurlar töre ile yönetilmişlerdir.
- d)Uygurlar yerleşik hayata geçerek mimari alanda eserler vermişlerdir.

EK 3 DRAMA FOTOĞRAFLARI

EK 4. TEZ İZİNİ

T.C.
KOZLUK KAYMAKAMLIĞI
75.Yıl İlkokulu/Ortaokulu Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.1.72.43.03-903/104
Konu : Tez Çalışması (M.Ali RÜZGAR)

04/12/2012

75.YIL ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
KOZLUK

İlgi : 15/11/2012 tarih ve 903/92 sayılı dilekçesi

İlgi dilekçe gereği ; Okulumuzda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapmakta olan M.Ali RÜZGAR 6.Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde "Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısı üzerindeki Etkisi" başlıklı tez çalışması yapmak istemektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Yılmaz ÇOBAN
Müdür Yardımcısı

Ekler : 1 Adet Tez Öneri Formu
1 Adet Dilekçe

04/12/2012
Bayram ÇELİK
UYGUNDUR

KOZLUK İLCE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
75.YIL İLKOKULU/ORTAOKULU
Tepecik Mah. KOZLUK/BATMAN
Tel:0488 411 25 62
İnternet Adresi: <http://kozluk75.meb.k12.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Ali RÜZGAR 1987 yılında Batman’da doğdu. İlköğrenimine 1993 yılında Hasankeyf 60.Yıl İlköğretim Okulu’nda başlayıp 2001 yılında mezun olmuştur. 2001 yılına Hasankeyf Beşir Tutuş Lisesi’nde Orta öğrenimine başlayıp 2004 yılında mezun olmuştur. 2007 yılında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü’nü kazanıp 2011 yılında mezun olmuştur. 2011 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne yerleşti. 2011 yılından itibaren Kozluk 75.Yıl İlköğretim Okulu’nda Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.